

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALIT.:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagari tänn. № 1, tuba 50, (Sõjaministeeriumi majas). Avatud kella 8—15. Tel. 1-63 (Sõjaväe keskjaam.)	„Sõduri“ nädala väljaanne Aastas Mk. 500 Poolaastas „ 250 Veerandaastas „ 125 Väljamaale saates poole kallim.	„Sõdur“ ja „Sõjateadlane“ Aastas Mk. 600 Poolaastas „ 300 Veerandaastas „ 150
		1/1 lehekülge Mk 3600 1/2 „ „ 1800 1/4 „ „ 900 1/8 „ „ 450 1/16 „ „ 250

№ 15.

Laupäeval, 25. aprillil 1925.

VII aastakäik.

SÕDUR: E. M-s: Soomusautode kolonn. — kl.: Kommunistide poolt korraldatud riigipöörde katse 1. XII. 1924 a. (Lõpp). — M: Vene enamlaste arvamusid Vene kommunistliku internatsionaali ja nõukogude valitsuse vahekorras. — E. V.: „Voennõi Vestnik'ü“ №№ 6, 7 ja 8. 1925 a. ülevaade. — Jutud: P. Üniver: Tallinn. — Kolm kohalikku keelt. — Lgs.: Retkaastaist Lõunamaal. — Kaitseväe elu. — Sõja- ja merivälised teated välisriikidest. — Keelenurk. — Raamat-teated. — Väljamaa sõja-ajakrjandus. — Kohus. — Kroonika. — Küsimused ja kostused. — Toimetusele saadetud kirjad. — Malenurk.

KAITSELIITLANE: A. B.: Rahva eluvõimust. — K. Ainson: Lahingtegevus linnas. — Ivi: Kevadine. — E. M-s.: Tartu kaitseliidu Traffneri gümnaasiumi lentsalk. — Seadlus Soome kaitseliidu kohta. — Läti kaitseliidust. — Kaitseliidu elu. — hr.: Kaitseliidu malevate päälikute koosolek Tallinnas. — E. M-s.: Tartu maleva vabadusristi vendade malevkonnd.

Soomusautode kolonni aastapäeva puhul.

14. IV. 19 — 14. IV. 25.

Soomusauto „Kalevipoeg“ Vabadussõjas.

8. aastapäeval

mälestab sügavas leinas Vabadussõjas langenud ja surnud
kaasvõitlejaid:

Kolonel-leitn. Lutsar, Johannes	Leitnant Tulmin, Karl
Kapten Irv, Anton	Leitnant Tiitma, Anton
Al. kapten Bergmann, Nikolai	Leitnant Zupsmann, Edgar
Al. kapten Jürgenson, Julius	N.-leitnant
Dr. Laipmann, Aleksander	Prof. Dr. phil. Oldekop, Hans
Al. kapten Lambert, Erik	N.-leitnant Roosmann, Georg
Al. kapten Männik, Jaan	N.-leitnant Truuts, Peeter
Al. kapten Peters, Albert	Lipnik Bach, Vladimir
Al. kapten Reinthal, Madis	Lipnik Efimoff, Arseny
Al. kapten Fremann, Friedrich	Lidnik Lillipuu, Karl
Leitnant Mealt, Eduard	Lipnik Luhaäär, Viktor
Leitnant Palo, Martin	Lipnik Tamman, Arnold
Leitnant Reimann, Richard	Lipnik Vokk, Oskar
Leitnant Selter, Josep	Lipnik Väli, Gustav
Leitnant Tamm, Julius	Lipnik Übakivi, Roman.

1. Eesti polgu

(Tallinn 25. IV. 17 — Haapsalu 26. IV. 18)

ohvitseride kogu.

Soomusautode kolonn.

14. aprillil s. a. pühitses Auto-tankide divisjoni soomusautode kompani oma kuundenat aastapäeva. Sel puhul tahame pilku heita tema minevikku.

Üheks ilusamaks leheküljeks meie vabadussõja ajaloo raamatusse jääb kahtlemata meie soomusautode vägitööde ahel. 14. aprillist 1919 a. peale on soomusautod jalgväge toetades ja kaitses kogu vabaduse võitluste kestvusel palju hiilgavaid vägitöid teinud.

Soomusrongide isa kapten Pitka korraldusel ja töökodades valmistati esimesed soomusautod. Iseäranis agarad ja tegevad olid nende ehitamise juures alamkapten A. Uus (langes aprillil 1920 a. Valgas õnnetu juhtumise läbi) ja lipnik V. Pavelson.

Peagi jõuti veel nelja soomusauto valmistamisega lõpule ja väerinnale sõitsid „Kalevipoeg“, „Toonela“, „Vahur“ ja „Vibuane“. Soome abivägede — Pohjan poikat'e — poolt võeti enamlastelt ära üks soomusauto ja anti Eesti vägedele üle, mis „Pisuhännaks“ ristiti.

Nõnda oli meil juba kuus soomusautot ja nüüd koondati nad ühiseks väeosaks soomusrongide diviisi juure. Ülemjuhataja käsukirjaga formeeriti 14. aprillil 1919 a. soomusautode kolonn. Kolonni formeerijaks ja esimeseks ülemaks nimetati alamkapten A. Nieländer ja rühma ülemaks — alamkapten E. Kartus.

Kogu vabadussõjas oli soomusautodel suur tähtsus, sest nende abil oli võimalik kiirelt pealetungida. Soomusautod „Kalevipoeg“,

Soomusautode kolonni aastapäeva puhul

14. IV. 19. — 14. IV. 25.

Soomusauto „Kalevipoja“ meeskond.

Detsembri kuul 1918 a. jõuti esimese soomusauto „Estonia“ valmistamisega lõpule. Et aga sel ajal manteed pehme ja paksu lumega kaetud olid, siis polnud võimalik „Estoniat“ kohe liinile saata, vaid see võis alles hiljem sündida. Soomusauto oli nõrga soomusega kaetud ja selletõttu ei pidanud kuulidele küllalt vastu; autole tuli sellepärast uus soomus peale panna.

Teisena tuli kapten Pitka töökodadest välja soomusauto „Tasuja“, mille ülemaks lipnik V. Pavelson määrati. „Tasuja“ saadeti lõuna väerinnale. Orava lahingus, teel olevast maantee sillast üle sõites, langes ta pehastanud sillalt kraavi. Punaste pealetungimine oli nii äge, et mitmekordse püüdmise peale vaatamata korda ei läinud autot peasta ja lipnik Pavelson hävitas ta ära.

„Tasuja“, „Estonia“ ja teised on terved vaenlase jalgväge pealetungimised vahest üksipäini tagasi löönud, ning peajasjalikult oma ilmumise vaenlase seljatagustes raioonides nende hulgas hirmu ja segadust sünnitanud. Volmari, Petseri, Irboska ja Pihkva võtmisel olid soomusautod esimesed, kes linna sisse sõitsid.

Kõik soomusautod on õnnelikult võidelnud kogu vabadussõja aja, mõnikord kümnete verstade viisi vaenlase seljataga tegutsedes ja neist ümberpiiratud olles. Kuhu ei pääsenud soomusrongid, sinna läksid soomusautod ja tegid puhta töö.

1921 a. nimetatakse kolonn ümber soomusautode rooduks ja soomusrongide diviisi ümbernimetamisel brigaadiks, jääb ta selle alla.

Soomusrongide brigaadi likvideerimisel, augustil 1923 a., viiakse soomusautode kom-

G. SCHEEL & K^o

PANGAMAJA

TALLINN

pani Auto-tankide divisjoni koosseisu ja kaotab seega oma iseseisvuse, jäädes kompaniks selles divisjonis.

Oleks veel äramärkida siinkohal kolonni vahvamaid ohvitseri ja sõdureid, kes lahingutes iialgi ei kartnud, vaid alati oma elu olid valmis kodumaa eest ohverdama. Niisugused olid autode ülemad — Rootsi vabatahtlik kaptan E. Lundberg*), ohv. aset. V. Pavelson, leitnant K. Lindemann (langes lahingus Porhovi rindel 9. juunil 1919 a.), leitnant Behrsin ja teised, ning kuulipildurid ja kahurväelased — kapral R. Schönberg. rms. R. Treumundt, kapral Öövel. rms R. Makko,

Neuman (sai surmavalt haavata lahingus Moglino j. juures 6. nov. 1919). n. allohv. J. Märtsen ja teised.

Ülesnäidatud vahvuse ja teenete eest vabandussõjas on soomusautode kolonnis Vabadusriiste annetatud: I liik 3. järk — 4 ohvitserile, II liik 3. järk — 4 ohvitserile ja sõdurile.

Langenud on lahingutes ja surnud saadud haavade tagajärjel 1 ohvitser ja 2 sõdurit, keda ellujäänud aastapäeva puhul sügava kurbusega mälestavad.

E. M-s,
end. soomusautolane.

Kommunistide poolt korraldatud riigipöörde katse

1. XII. 1924 a.

(Lõpp).

Nagu osalised seletavad, on kogu Kristiinentali heinamaa kogunemise perioodil ja hiljemgi vahtisid täis olnud, kes kontrollerinud kogunevaid isikuid, et mitte kutsumata külalisi sekka ei satuks. Kella 4 ajal

käinud Anvelt ise ka seal ja ütelnud paar sütitavat sõna. Väljaastumise eel riietunud paar meest ohvitseri ja 7—8 meest sõduri mundritesse. Pealetungile asunud kaheslööksalgas: üks kadettidekasiino peale, kus korrapidaja ohvitser asub, teine — kadettide eluruumi peale. Peale selle pandud vahid igale poole välja, kes majadest põgenejaid pidid hävitama. Kadettide elu-

*) v. „Sõdur“ № 38. — 1924 a.

ruumidesse sissetunginud terroristidele ei teinud ju iseralist raskust magavaid noori kooli kasvandikke Colti kuulipildujast ja parabellumitest lastes, maha tappa. Niipea kui aga teisel korral asuvatest õpilastest mõned püssidega trepile ilmusid — oli ka terroristide „revolutsiooniline vaimustus“ lõppenud, ning kogu bande põgenes tuldud tee tagasi.

Kaitseministeeriumile kallale tungijad olid koondatud Laiale tänavale nr. 7. Kella 5-eks (I.XII.) olid siin koos umbes 25 meest. Salga juht ja paljud osavõtjad olnud üle piiri pärit (viimaste hulgast sai ka J. Lindemann, kes riidet kaitseväe vormi, kallale tungimisel surma). Asjaosaliste seletuse järele tehtud neile ülesandeks — maksku mis maksab — sõjaväe telefoni keskjaam vallata.

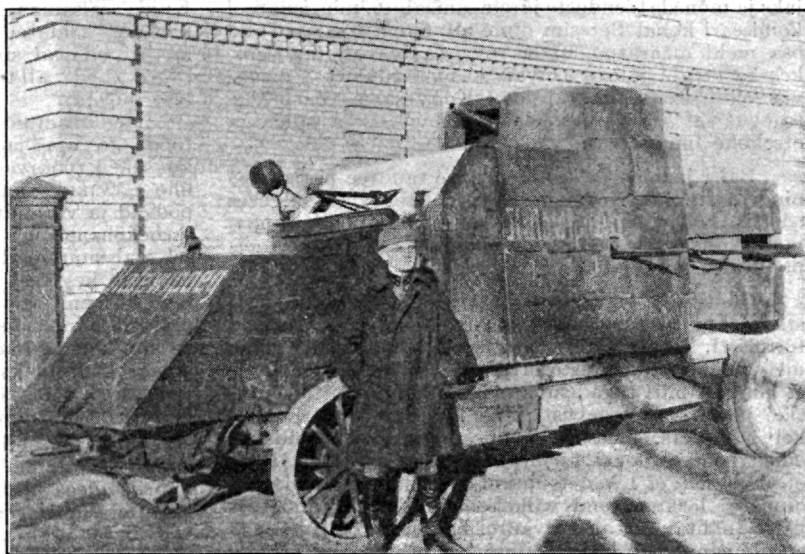
Politsei ratsareservi kallale tungimisest võtsid osa kaks terroristlik salka, kes olid koondatud Heeringa tän. nr. 15 ja V. Arehna tän. Siin tegutsenud terroristide seas mängivad jällegi „Dobrofloti“ töölisel (Jarotski, Ivanov j. t.) domineerivat osa. Samuti töötanud siin ka põrandaalune kuulsus G. K r e u k s. Politsei ratsareservi juures tegutsenud terroristidel oli muuseas ka püstol-kuulipilduja kasutada.

Maalennu divisjoni kallale tungijate terroristide koosseis on väga mitmekesine. Salga organiseerijaks on siin 1921 a. N. Venemaalt optandina tulnud Chr. G r ü n b a c h (teda hüüti „Kitu“ks“), ameti poolest kingsepp. Salga sõjaväeliseks juhiks oli Grünbachi külmees Villem R o b a c h, kes mässu ajal tegutses ohvitseri vormis. Robach on teeninud punaväes, 1920 a. lõpetanud seal lendur-vaatlejate kursused ja 1921 a. tulnud optandina Eestisse. Salga reameesteks olid Grünbachi õemees Ferd. P i l t, kes samuti optandina 1921 a. siia tulnud; Otto T ü ü r m a n n, kes nimetab end kohalise N. Vene saatkonna kaubandusliku osakonna käskjalaks; J. K ü t t, kes nimetab end sama saatkonna kojameheks j. n. e. Asjaosaliste seletuste järele tulnud leitnandi vormis isik (V. Robach) I.XII. kella 4—5 ajal salga kogumise kohale (Narva maanteel), tuues enesega kaasa kartongis II revolviit ja 6 käsigranaati ning ütelnud, et nüüd algab väljastamine kodanlike korra vastu. Sama isik seletanud edasi: „meie ülesanne on II. pol. jaoksond ja lennuvägi oma alla võtta. Kallale tungimisel püüda salaja hoonetesse tungida ja magamise pealt inimesed kahjutuks teha. Telefoni traadid igal pool puruks rebida.“

II politsei jaoskonna juure jõudes sai kõige pealt paar käsigranaati aknast sisse visatud, samuti ka revolviit läbi akna sisse lastud. Siis tormatud sisse. Jaoskonna ruumidest lahkudes võetud püsse kaasa, kusjuures „Kitu“ (Chr. Grünbach) jaoskonna ruumidest välja tulles vandunud: „Mitte ühtegi ei saanud kätte, kõik kuradid olid jalga lasknud!“ Lasnamäele minnes olla kõik vastutulevad eraisikud kinni peetud ja läbiotsitud, millistel toimetustel jällegi „Kitu“ väga agar

Soomusautode kolonni aastapäeva puhul

14. IV. 19 — 14. IV. 25.

Soomusauto „Kalevipoeg“ vabadussõjas.

Auto juures seisab tema ülem — Rootsi vabatahtlik kapten Lundberg. Auto ees, radiaatori otsas, istub nukk — talisman — maskot, mis leiti autoülema poolt ühest külast Porhovi rindel.

Lahingutes sai see nukk vaenlase kuulidest mitu korda „haavata“ ja 6. nov. 1919 a., kui auto vaenlase raskekahuri mürsu läbi vigastada sai, sai ka talismani mütskiidudest purukslastud.

Pildil näeme talismani kaela köidetud käega; mütsiks on tal peas shrapnellipea kaitsekübarake.

olnud. Kadriorgu jõudes on Robach oma bande edasi liikumist korraldanud kõigiti taktika nõuetele vastavalt, saates ette ja taha piilurid j. n. e. „Russalka“ juures on selle bande peale sattunud kaks piirivalvurit, kes oma ametikohuste täitmisel väljas olid. Üks neist lasti otsekohe maha, kuna teine vangistati ja Lasnamäele kaasa võeti. Ühe tabatud asjaosalise seletuse järele arenenud Lasnamäel kogu tegevus algul hästi. Sõdurid tabatud une pealt. „Kitu“ pidanud seal kõne, mille peale ka, nagu kord ja kohus, internatsionaali lauldud. Korraga teadustatud aga ühe väeosa lähenemist linna poolt, — mis peale mässulised hakanud laiali valguma. Juhid jooksnud kohe lennukite juure ja sundinud lendureid revolviiriga ähvardades lendu tõusma, et üle piiri põgeneda. Tema ise pole ka enam aega viitnud, vaid hakanud eemale ruttama. Linna pool kuulnud ta laskmist, miks kohe Seamäe rappa jooksnud, kus terve päeva uitanud ja alles pimedas tagasi tulnud.

10-da jal. rüg. kallale tungijatele, kes olid koondatud Odra tän., oli ülesandeks — püüda nimetatud väeosa sõdureid oma poole meelitada, milleks kuulus fasciistlike hädaohuga kollitamine tähtsamaks abinõuks pidi olema.

Auto-tankide kompani, Sidepataljoni ja tankide garaashi kallale tungimisest võtsid osa kaks terroristlik salka. Üks, milline koondatud Gilde tänavale, pidi tanke püüdma oma võimusesse saada. Samal ajal pidi salk, mis oli kogunenud Dreevingi tän., tankide komp. ja Sidepataljoni meeskondi ruumides kinni pidama. Selle salgale oli püstol-kuulipilduja ligi antud. Salga juhiks, nagu Arbon kinnitab, olnud keegi venekeelt rääkiv isik, kuna salga organiseerimises olnud

tegev pörandaluste ustavam käskjalg N. K a s k, kes optandina Venemaalt tulnud. Kask on varemalt olnud N. Venemaal, Permi kubermangus, tööliste ja talupoegade inspekteerimise jaoskonna raamatupidajaks ja mõnede töenduste järele samas kub. mingsugusel komisari kohal Beresini nime all. Samast salgast olid osa mehi määratud 10-da rüü, staabi vallutamiseks, kes ka staabi juures asuvais kasiino ruumes 3 magavat ohvitseri maha tapsid. Kogu salga edaspidine tegevus sai aga kaitseväelaste tegevusesse astumisega otsekohe likvideeritud.

Balti jaamas ja kitsarööpalise raudtee peajaamas ning postkontoris oli terroristide tegevusel alguses edu ja neil võimaldus kaitseta riigiametnike tappa, kuid kaitseväelaste kohalejõudmisega seati ka neis punktides kord jalule.

Otsustada — kuivõrd hästi ehk halvasti nii pea staap, kui ka ülemjuhataja Anveltise, ning üksikud terroristid. lööksalgad mässu ajal tegutsesid, pole meie, vaid pörandaluste leivaisade asi. Ja nagu näha — ei hinnata piiri taga asuvate Eesti kommunistide juhtide poolt seda tegevust kuigi kõrgelt. J. Palvadre, kel 1-se dets. mässu ebaõnnestumine väga südame lähedal näikse olevat, kirjutab „Edasi“ nr. 45, 24.II.25. otsekohele, et 1-se dets. juhid ei ole suutnud olukorda hinnata, lasknud end väikekodanlikest tunnetest petta (nähtavasti on Palvadrel kahju, et Balti jaamas ei ole sinna ükshaaval ilmunud ohvitseri otsekohe maha lastud, samuti on tema arvamise järele mässajate poolt veel vähe inimesi tapetud), ning ei ole oskanud revolutsiooni arenemist ja käiku juhtida. Need Eesti kommunistide strateegi väited võivad ju kõik väga õiged olla, kuid siin tegutsenud terroristid-rea-mehed on siiski teisel arvamisel. Terrorist Hans V i k s, kes oli pörandalustele üheks suuremaks usaldusmeheks, seletab, et kommunistide juhid pörandalt ja üle piiri olla küll vahvad teisi ässitama, kuid karde-taval silmapilgul katsuda ise kaugemale hoida. (H. Viksi korteris peatusid alati salaja üle piiri tulnud isikud, nii et tal oli võimalus nende isikliste omadustega tutvuneda). Terrorist T a m b e r g räägib, et pörandalused osata küll töölisi taga kihutada ja ässitada, kuid mässu ajal ei olnud suuremaid mehi nähagi. Anette H a a l m a n n, kes ka mässust tegelikult osa võttis, räägib, et nende juht, kes kogumise kohas nii hästi rääkinud, — siis, kui paugud käima hakanud, kohe ära kadunud. August S e p p seletab — kommunistide juhid oskavad küll väga hästi rääkida, et nad tööliste kasude kaitseteks olla ja töelistelt nende väikesest palgast iga kuu suuremaid summasid organiseerimise heaks sisse nõuda, kuid senini polla nad veel midagi tööliste kasuks teinud, vaid ümberpöörduvalt — palju töölisi 1-se detsembri mässuga õnnetusesse viinud. Mässu ajaks ei olla suuremad juhid üldse siia tulnud, kuna siin tegutsenud juhtidele peale mässu võimaldatud küll laevadel, küll lennukitel üle piiri pääseda, kuna nemad (väiksemad mehed) saatuse hooleks jäetud ja nüüd ka piiri taga asuvate suuremate meeste tegude eest vastutust peavad kandma. Pörandalune tege-lane R. Veimer räägib: „piiri tagant on väga hea ette-kirjutada — tehke nii ja tehke naa, kuid tulgu kat-sugu enne pörandalt all töötada ja niisugustes tingi-mustes, kus teid igalpool umbusaldusega vastu võe-takse!“

K ä g u, kes oli tulnud „iseseisvuse ikke all äga-vale“ (kommunistilise terminoloogia järele) Eestimaa-le pommide ja granaatidega varajast kevadet kuulutama,

seletab küsimuse peale, miks need suuremad vennad, nagu Pöögelmann, Palvadre ja teised, ka siia ei tulnud: „need mehed oma nina niisugusel momendil põletama ei tule. Nad tulevad siis, kui komisari kohad valmis.“ Kuid sealsamas, püüdes oma kommunistlik meele-kindlust näidata, lisab Kägu juure: „Need suuremad mehed tulevad siis, kui teid on tarvis poma hakata.“ (Sõna „teid“ all tuleb siin nähtavasti n.n. Eesti kodan-lust mõista).

Meil on muidugi raske otsustada, kuivõrd sarnane tööde ja aja jaotus „revolutsiooni süvendamisel“, kus ühed töötavad parabellumite ja käsigranaatidega ühe „сутки“ jooksul, ning siis teised tulevad, kes poovad ja varandust jaotavad, — õigustatud ehk ots-tarbekohane on. Meie kommunistidel on kahtlemata sel alal suuremad kogemused ning teavad ka perso-naalselt, kes neist ja nimelt missugustel erialadel Vene revolutsiooni süvendamisel on jõudnud suuremaid praktilisi kogemusi omada. Kõige selle tõttu ei saa ka siin kohal ennustada, kuivõrd 1-se detsembri sünd-muste kõik oleks muutunud, kui Pöögelmannid ja Palvadred oma nõõri puntrataga ühel ajal pommide ja granaatide pilduritega üle piiri oleks tulnud.

Piiri taga ilmuv „Klassivõitlus“ omalt poolt püüab kinnitada, et mässust osavõtjad ei ole osanud sõjariistadega ümber käia, ning selle tõttu olla ka kogu 1-se detsembri riigipöörde katse ebaõnnestunud. Ei saa salata, et siin „Klassivõitlusel“ ka oma jagu õigust on, sest sarnast osavust laskmises, nagu seda üks minister Einbundi korterile kallaletungijatest üles näitas, sihtides nimetatud korteri aknasse ja tabades seal juures oma kõrval seisvat terroristi (Pölluroosi) — ei saa väga kõrgelt hinnata. Kuid sarnaste põhjen-duste ülesseadmine tuletab meelde tuntud „rööpa-seadja otsimist“. Arusaadav, et Eesti kommunistide juhtidel Venemaal on väga piinlik oma leivaisadele „Kominternis“ otsekohele öelda: „Eesti töörahva rõhu enamus hoidis 1-sef detsembri meist eemale, kuna kaitseväge täies koosseisus meile kõige ägedamal viisil vastu astus — seega pole meie töö vilja kannud ja selle peale kulutatud summad on maha visatud.“ Ei, Eesti kommunistidel niipalju kodanlist julgust ei ole, sest seega saaks nad kominterni „meepottide“ juurest eemale tõrjutud. Nad korrutavad oma vana tuntud laulu edasi. J. Palvadre kirjutab eelpool juba nimetatud „Edasi“ 45. numbri veergudel, et tulevikus tulla Eestis riigipöörde katsetel Lenini õpetustest kinni pidada ja siissaada juba, nagu ta mõista annab, puhas töö tehtud. Sealjuures on Palvadre eriti portfellita minister Ast'i peale pahane. Üle piiri asuvate Eesti kommunistide ringkondadele lähedal seisv isik, kes muude seas ka Palvadred isiklikult tunneb, seletab, et Palvadre seda kadeduse pärast kirjutavat, sest Palvadre oma truusüdamlise teenistuse eest kommu-nismi hääks — ei olla kominternilt veel temale vastavat komisari kohta saanud, kuna 1-se detsembri eba-õnnestumine tema headest lootustest ka kriipsu läbi tõmbas.

Kuidas selle kadedusega ka lugu ei oleks — kuid seni, kuni Palvadred piiri taga ilma komisari kohta-deta kominterni meepottide juures ja Vakmannid igasugu pikanimelistes büroodes töötavad, peavad meie riigi julgeoleku eest vastutavad asutused ja kodanikud, kellele meie riikline iseseisvus ja demokraatiline kord südame lähedal, valvel olema, et mõnel varajasel homi-ku tunnil meid jälle üle piiri tulnud terroristlised salgad oma parabellumitega ja käsigranaatidega ei üllataks.

Soomusautode kolonni aastapäeva puhul

14. IV. 19. — 14. IV. 25.

Lahingus Orava mõisa juures huk-
kunud soomusauto „Tasuja“.

Vene enamlaste arvamised Vene kommunistliku internatsionaali ja nõukogude valitsuse vahekorra kohta.

Nõukogude ajakirjanduses peegelduvad õige selgel viisil Vene kommunistliku erakonna R. K. P., kommunistliku internatsionaali — kominterni ja nõukogude valitsuse vahel olevad tihedad vaimlised ja ainelised sidemed. Tihtilugu avaldatakse Nõukogude ajalehtede veergudel juhtivate enamlaste poliitikameeste poolt arvamisi nõukogude riigikorra isearaldustest, mis väljenduvad kommunismi ideede elluviimise püüetes — mitte ainult Venemaal, vaid kogu maailmas. Kommunismi ideede teostamine aga nõudvat kõigi erakondliste ja valitsuse organite tegevuse koordineerimist ja ühtlustamist. Seepärast olevatki vaja järjekindlalt ideeliselt ja aineliselt süvendada ja kindlustada seda lahutamata ühendust, mis köidab kokku ühisesse revolutsioonilisse organismi R. K. P.-t, kominterni ja nõukogude valitsust. Selle revolutsioonilise organismi olemasolu pea-eesmärgiks olevat üleilmlise enamlaste revolutsiooni kavakindel õhutamise ja korraldamine.

Need Vene kommunistide avalikud arvamised on seni juba mitu korda demokraatlike riikide juhtivatele riigitegelastele põhjustanud avalikuks väljaastumiseks Nõukogude liidu rahvusvahelise revolutsioonilise poliitika paljastamiseks. Iseseäranis energiliselt astus selleks välja 1923 aastal Põhja-Ameerika ühisriikide endine välisasjade sekretäär Hughes, kes faktiliste andmete varal tõendas Nõukogude liidu ja kominterni poliitika põhiväidete ja eesmärkide identsust, ühtlust. Hughesi teravad paljastused kutsusid nõukogude poliitikameeste seas esile tõsise meelepaha, sest võimata oli Ameerika ja Lääne-Euroopa avalikku arvamist selle küsimuse suhtes muuta. Peale Hughesi on ka mitmed Briti, Prantsuse ja teiste Lääne-Euroopa riikide juhtivad riigitegelased oma avalikkudes deklaratsioonides allakriipsutanud seda täielikku reaalselt ühendust, mis kominterni ja nõukogude valitsuse vahel olemas on. Mitmekülgset on seda küsimust selgitanud ka väljamaa demokraatiline ajakirjandus. Seda ühendust ei eita ka kominterni esimees Sinovjev, kes ühtlasi R. K. P. keskkomitee liige ja nõukogude valitsuse aktiivne tegelane on. Iseloomustavad on selles suhtes Sinovjevi arvamised, mida ta „Isvestija“ teatel veebruari kuu algul k. a. 2. üleliidulise nõukogude konverentsi kommunistliku fraktsiooni istangul avaldas. Sellel istangul esines Sinovjev pikema kõnega, milles ta selgitas neid ülesandeid, mis R. K. P.-l peale Lenini surma tulevad täita. Analüüeerides omas kõnes R. K. P., kominterni, ametiühisuste internatsionaali-profinterni

(kominterni sektsioon) ja nõukogude valitsuse vahekorra kohta, toonitas Sinovjev, et „raudsest proletariaadi diktatuurist“ tuleb kõikumata kinni pidada. Sellest järgnevat, et vahekord kommunistliku erakonna ja riigi vahel peaks endiseks jääma selles mõttes, et „erakond juhivad, erakond on kogu riiklise elu hingeks, erakond ei toimeta mitte ainult kihutus-tööd, vaid erakond organiseerib ja juhivad nõukogude valitsust, erakond on nõukogude valitsuse peaks; kõik jäänused mitteenamlastest ideedest tuleks noaga välja-krappida selleks, et selle põhiküsimuse lahendamisel R. K. P. ridades mitte vähematki kahtlust ei tekiks erakonna ja riigi vahekorra üle.“ Nii siis juhatab Sinovjevi seletuse järele Vene kommunistlik erakond tegelikult mitte ainult enamlaste kihutus- ja organiseerimistegevust Venemaal, vaid ühtlasi ka nõukogude valitsuse riiklist tegevust niihästi sise- kui ka välispoliitika alal, ja samuti ka üleilmlise revolutsiooni õhutamist ja korraldamist kominterni ja profinterni kaudu.

Nõukogude ametlik välisdiplomaatia püüab aga siiski igasuguste abinõudega ära varjata R. K. P., nõukogude valitsuse ja kominterni vahel olemasolevat reaalselt ühendust, deklareerides ametlikult nõukogude valitsuse rippumatust kominternist. Muidugi on Nõukogude välisdiplomaatia varjamistaktika selle küsimuse suhtes tingitud peaaugalt Nõukogude liidu reaalselt elulistest huvidest, mis tungivalt nõuavad majanduspoliitilise läbikäimise uuendamist demokraatlike riikidega. Kõik muud nõukogude valitsusorganid ja punaväe ülemjuhatus, kes punase välisdiplomaatiaga otsekohe pole seotud, kriipsutavad aga alatasa oma ametlikudes deklaratsioonides täitsa avalikult alla seda tõsiasja, et Nõukogude liidul ja kominternil täitsa ühised välispoliitilised eesmärgid on. Veel hiljuti tõendas ka uus Nõukogude liidu sõjarevolutsioonilise nõukogu esimees, maa- ja meriväe komisar Frunse oma käsukirjas 5. veebruarist s. a. nr. 594 seda asjaolu, et Nõukogude punaväel ja punasel sõjalaevastikul olevat täitsa ühised ülesanded Vene ja muude riikide kommunistlike erakondadega, kes võitlevad sotsialismi lõpuliiku võidu eest. Punaste vägede tugevuse ja lahinguvõime pea eeltingimuseks olevat Frunse arvates kõikumata täieline ustavus kommunistlikule erakonnale, ning erakonna ideaalide, distsipliini ja sisemise veendumuse suhtes

„Voennõi Vestnik'ü“ №№ 6, 7 ja 8 1925 a. ülevaade.

„Voennõi Vestnik“, Vene sõjapoliitiline nädalikirj, ilmub Moskvas. Nr. Nr. 6, 7 ja 8 iga nummer on 4—4½ poognat.

Pool „Voennõi Vestnik'ü“ 7-st numbrist on täidetud kirjutustega punaväe 7. aastapäeva puhul ja mälestustega punaväe elust. Artikleid on selles numbris Liidu revolutsioonilise sõjanõukogu abiesimehelt Unschlichtilt, Budennõilt ja teistelt. Punaväe pealesõjaaegse aegjõrgu jaotab punaväe administratiiv (korraldus) peavalitsuse ülem V. Levitshev kolme järku, arvates möödunud 1924 aastat täielikult kolmanda järku juurde, mil sõjavägi kindlatele koosseisudele ja uuesti tarvitusele võetud relvastussüsteemidele täielikult üle läks. Ühenduses osaliste kokkutõmbamistega sõjaväes, toimetati läinud aastal juhtiva koosseisu hulgas väga nõudlikku valikut ja suuremaid isikute ümberpaigutusi. Levitshevi arvates on kõrgemate juhtide kohtadele paigutatud teeneterikkamad ja kõige rohkem ettevalmistatud isikud, kes kodusõja kursuse läbi on võtnud ja punaväe õpeasutustes tarviliku ettevalmistuse saanud. Samal aastal oli ka muutus punaväe ülemjuhatuses, mis L. D. Trotski ja tema abi Skljanski (mõlemad juudid) käest üle läks revolutsioonilise sõjanõukogu esimehe ja sõjakomissari M. Frunse (rahvuse poolest moldaavlane) ning tema asetäitja Unschlicht'i (tschekist, pärit Poolast) kätte.

Ühenduses juhtiva koosseisu ümberpaigutamise ja sõjaväes, on ajakirjas mitu artiklit sellele küsimusele pühendatud. S. Daskevitschi kirjutuses „Juhtiv koosseis ja klubi“ (nr. 6) tähendatakse, et mineva aasta novembris korraldas Moskva sõjaringkonna poliitiline valitsus anonüümse ankeedi Moskva linna garnisoni juhtiva koosseisu hulgas teemi üle: „Klubi ja juhtiv koosseis“. Sellest ankeedist kutsuti osa võtma peaaesjalikult keskmine ja vanem juhtiv koosseis kõigist tähtsamatest väelikeidest. Ankeedist osavõtjate koosseis oli järgmine: Vene kommunistliku partei liikmeid — 28%, kandidaate — 10%, komsomole — 2% ja erapooletuid — 60%. Vanaduse järele jagunevad nemad järgmiselt: 20—25 aastani — 23%, 25—30 a. — 48%, 30—35 aastani — 23%, 35—40 aastani — 3% ja üle 40 aasta — 3%. Mis puutub nende perekonna seis, siis oli abielus — 51% ja vallalisi — 49%. Nõnda näeme, et Moskva keskmisest ja vanemast juhtivast koosseisust on 2/5 parteisse kuuluvad isikud, umbes 3/4 (71%) on 30 aastat vanad ja natuke üle poole on abielus.

Ankeedist osavõtjatest seletasid 67%, et klubi neid ei rahulda. Suurem osa juhte nõuab klubilt, et see neile võimaldaks üldhariduses täiendamist keskkooli õpekava ulatuses. See on täiesti arusaadav, kuna suurem osa juhtivast koosseisust on paremal juhtumisel algkooli lõpetanud, paljud aga ei ole mingisuguses koolis käinud.

Lähemaid selgitusi leiame selle kohta D. Tsõrliki artiklis: „Uus samm edasi juhtiva koosseisu poliitilises ettevalmistamises“ (nr. 7). Esialgul oli juhtide poliitilise ettevalmistuse kava äramääratud Liidu revolutsioonilise sõjanõukogu käskudega nr. 214 — 1923 aastast ja nr. 533 — 1924 aastast. Petrogradi sõjaringkonnas 1924 aasta kevadel käsus nr. 214 toodud õpekava ulatuses (õpekava on oma ulatuselt kaunis piiratud) toimetatud katsumised näitasid järgmist: hästi olid omandanud teadmisi õpekava ulatuses — 15,6%, rahuldavalt — 50% ja mitterahuldavalt — 34,4%. Neile, kelle teadmised mitterahuldavad olid, ehk kes kevadel katsumistel ei olnud, korraldati sügisel uuesti katsumised, kusjuures nende hulgast osutus häid ainult 10%, rahuldavaid — 52% ja mitterahuldavaid — 38%.

Kuid vaheajal jõuti arusaamisele, et ei või enam leppida nr. 214 avaldatud õpekava ulatusega, kuigi

õppeala ka hästi oleks omandatud, ja et on tarvilik juhtidele teadmisi suurema õpekava ulatuses nõuda. Ühenduses sellega märkis Liidu revolutsioonilise sõjanõukogu käsk nr. 1515, 15-st detsembrist 1924 a. nagu möödaminnes ära, missuguses ulatuses harilikudes sõjakoolides (3—4 aastase õpекoursega) haridust saadakse. See käsk näeb ette mitte ainult juhtide poliitilise, vaid ka üldise ettevalmistuse. Juhile sunduslike teadmiste programm sisaldab selle käsu järele järgmisi aineid: emakeel, matemaatika, maade-teadus, looduseõpetus ja poliitilise valgustustöö kursus. Need ained moodustavad selle sundusliku miinimumi, mille juhtiv koosseis kolme aasta jooksul omama peab.

Vanemale juhtivale koosseisule on veel täiendav ühiskonna õpetuse kursus sisse võetud ja selle omandamise kaheaastane tähtaeg määratud. Kõigi programmide ulatus jaguneb näiteks iga aasta peale ühtlaselt. Käsu nr. 1515 elluviimisega peab vahe poliitilises ja üldhariduslikus ettevalmistuses ära kaduma juhtide vahel, kes hariliku sõjakooli lõpetanud ja nende vahel, kes mingisuguses koolis ei ole olnud.

Frunse töenduse järele („Voennõi Vestnik“ nr. 1) on pool punaväe diviisidest territoriaal-miilita süsteemile üle läinud. Punaväe inspektori ringkirja nr. 145015 27-st septembrist 1923 a. lisas on toodud programmid väeteenistuse eelse sõjalise ettevalmistuse läbiviimise kohta. Peale selle on seal ära määratud territoriaalväelaste õpetus nende kokkukutumistel: 8 kuud nelja aasta jooksul; nendest kuudest on 3 kuud eelõppuseks. Viienal aastal loetakse territoriaalväelaste väeosa muutuva koosseisu hulka, kuid kokkukutumise alla nad enam ei kuulu. Territoriaal-ratsaväe osades on kokkukutumised määratud: 3 kuud eel-ettevalmistuseks ja üldse 9 kuud nelja aasta jooksul (esimesel aastal — 3 kuud, teised kolm aastat — iga aasta 2 kuud).

Kirjutustes „Territoriaalväe korralduse küsimused“ (nr. 7) — B. Dõbenko (üks punaväe juhtidest), „Territoriaal-ratsaväest“ — M. Mednikov (nr. 6) ja „Poliitiline õpetus territoriaal-väeosades“ — Masvitsh (nr. 8), leiame terve rea tähelepanu juhtimisi sellele, missuguste puudustega eelnimetatud korralduse elluviimine seotud on.

Dõbenko juhib tähelepanu väeteenistuse eelse ettevalmistuse liialt laiaulatuslisele programmile, milles ei ole vähemaltki arvestatud taluraha arenemisastmega. Peale selle kriipsutab ta alla instruktorite äärmist ülekoormatust. Maksvas seaduses on läbiviidud põhimõte, et territoriaalväelase õpetamine ja kasvatamine sünnib ainult kokkukutumiste ajal. Dõbenko arvates on sellega ainult seda kätte saadud, et territoriaalväelane, kes peale kokkukutumise aja lõppu 10—11 kuus küllasse jääb, seal taluraha õhkkonnas viibides asja vastu niivõrd tuimaks jääb, et ta järgmisele kokkukutumisele tulles mitte üle 25% oma eel-mise programmi teadmistest kaasa ei too. Lõputulemuseks on territoriaalväelase nõrk ja äärmiselt puudulik ettevalmistus. Tema arvates tuleks territoriaalväelaste õpetamise töö täielikult panna väeteenistuse eelse ettevalmistuse ja õpepunktide peale kokkukutumiste vaheaegadel. Lühikeseajalisi kokkukutumisi tuleks toimetada ainult katsumiseks ja aeg-ajalt praktiliste tööde läbiviimiseks õppeväljal, see tähendab — taktiliste ülesannete lahendamiseks.

M. Melnikov arvab, et territoriaal-ratsaväele tuleks korraldada kokkukutumise vaheaegadel, novembri- märtsi kuudel, täiendavaid kokkukutumisi mitte alla kahe korra, kumbki kolme päeva kestvusega. A. Malevitsh kaebab ka, et territoriaalväelased järgmise kokkukutumiseni kõik ära unustavad, mille

tõttu nendega uuesti aabitsast peab algama, ja leiab ka tarviliku olevat kokkukutsumiste vahel õpetööd korraldada.

Ajakirja esimeses numbris juhtis Frunse tähelepanu distsipliini märgatavale langemisele punaväes. Ajakirja 8. numbris leiame kolm kirjutust kaebustega distsipliini puuduse üle sõjaväes. Volga sõjaringkonna ülema A. Sedäkini artiklile „Teed lahingvõimelise sõjaväe korraldamiseks“ laseb toimetus rea teisa distsipliini kohta käivaid kirjutusi järgneda. Sedäkin leiab naiivse olevat piirduda ainult revolutsioonilise distsipliiniga — teadliku distsipliiniga ja nõuab sõjaväes sõjaväelise distsipliini maksuma panemist, mis ainuüksi suudab inimeste karjast sõjaväge teha. „Revolutsiooniline sõjavägi (seal hulgas ka Nõukogude sõjavägi) jõuab ainult läbi suurte raskuste arusaamisele, et võit on distsipliiniga lahutamatu seotud, distsipliin aga on seotud ülemuse valju nõudlikkusega alluva suhtes; sealjuures peab viimane kas teadlikult alistuma, täielikult valmis olles oma elu ohvriks tooma, ehk teda peab oskama sundida alistuma — vastupanematult ja täielikult. Ilma selleta ei ole sõjaväge ja on võimata võitu organiseerida“. Edasi kaebab ta tarviliku sise-mise korra puudumise üle väeosades, sõjaväelise kasvatus puuduse ja halva laskeoskuse üle.

Viimase küsimuse suhtes kuulduvad uued kaebused, et juhtiv koosseis ei oska lasta, et ta selle tõttu asja vastu huvi ei tunne ja ei punaväelaste laskeõpetus sarnasel kombel tagajärgi ei anna. Terentjev tunnistab artiklis „Laske-ettevalmistuse ideaal“ (nr. 7), et mõõdund laagri-hooaeg, mis võistlustega lõppes, näitas laske-ettevalmistuse alal väga nõrku saavutusi“

Tema arvates „tuleks juhtiva koosseisu laskeoskamatus kaotamiseks otsustavaid samme astuda“.

Kirjutuses „Sõjamängu organiseerimine“ näitab endine kindralstaabi kindral-major ja Kerenski aegne sõjaminister, praegune punase sõjaakadeemia juhataja taktika alal — A. Verhovski, sõjamängu suurt tähtsust üldse ja annab juhatusi mängu eesmärgi ning plaani valikuks, mängust osavõtjate jaotamiseks, ülesande väljatöötamiseks, sõjamängu juhtimiseks ja organiseerimiseks. Tema ei pea kohaseks mängus üle kolme instantsi tarvitada, näiteks diviisi, rügement ja bataljon, ja soovib ainult kahe instantsiga tegutseda, tähendades, et mitme instantsi puhul muutub mängu aparat raskeks, korralduste edasiandmine jääb aeglasemaks ja mõni instants hakkab igavust tundma. Peab tunnistama, et harilikult on raske loobuda juhtiva koosseisu kolmest instantsist, mis mängu õige korralduse juures ka eriliselt raskusi ei tekita. Tähendades, et huvitava ja õpetliku ülesande väljatöötamine sagedasti raskustega seotud on, soovib ta õigusega mineviku ajalooliste lahingute olukordi ära kasutada.

Kirjutuses „Staabiid sõjamängus“ soovib J. Sharskov korpuse sõjamängu organiseerimist ilma osavõtjaid kokkukogumata, mida aga vaevalt heaks kiita võib. Lõppude lõpuks peab ta ise ka soovitavaks, kui kõik mängust osavõtjad ikkagi 1—2 päevaks arutamisele kokku tulevad.

Üksikud väeliigid on nendes numbrites nõrgalt valgustamist leidnud. Miloovi kirjutuses: „Kompani õppus“ soovitatakse jälgiväe kompanis õpetamise jaoks laskureid, aluste peal olevate kuulipildujate mehi ja käsi-kuulipildujate mehi ise gruppideks eraldada, ning neid oma rühmades üheskoos mitte õpetada. K. Delbitski poolt on kirjutus: „Maakuulamine Ameerika pataljonis“ — B. Protosinski artiklis „Ratsaväe relvastus ja tehnilised abinõud“ tulevad ära märkida soovid, et igal rügemendil oleks raadio-jaam tegevusraadiusega 30 versta, diviisi staabil — raadiusega 60 versta ja korpustel — raadiusega 300 versta. Peale selle leiab tema tarvilikuks igas ratsa-korpuses ühte soomusauto-divisjoni pidada, mille koosseisus 8 masinat (nendest 6 kerget kuulipild. masinat ja ka

kahuritega masinat) soomuse purustajate mürskidega — tankidega vastase ja soomusautodega võitlemiseks.

Väga põhjalikult ja üksikasjalikult on läbitöötatud A. Kolmatshevski artikkel „Positsiooni kindlustamine“, mille toimetuse inseneriväe inspektori soovil ära on trükinud kui kirjutuse, mis kindlustustööde tegemisega ühenduses olevate küsimuste lahendamiseks õigeid juhtnõure peab andma.

Kirjutuses „Raadio kahurväes“ vaatleb M. Bokladok tagajärgi, mis raadioside praktilisel tarvitamisel kahurväes 1924 aasta suvel on annud ja mis näitasid, et õige aeg on kahurväel raadioside peale üle minna. Ühe minuti jooksul läks korda üle anda ja vastu võtta kuni kuus käsku, tarvitades 8—9 sekundi iga ühe juures, mis näitab, et raadioside kiirtule (beglõi ogon, feu roulant) andmise juures täiesti võimalik on. Kirjutus toob terve rea andmeid ja neil harjutustel ülesseatud põhialuseid, ning väärrib täielikku tähelepanu. Kahes artiklis (nr. 6 ja nr. 7) räägitakse jälgiväe ja kahurväe koostöötamisest ning sidest.

Ajakirja kuuendas numbris kaebab Ljapin, et sõjakeemia suhtes täielik teadmatus valitseb isegi juhtiva koosseisu hulgas ja soovib sõjakeemia määrustikku kiires korras välja anda. Toimetuse teatel jõutakse sõjakeemia määrustiku ja keemilise kaitse käsiraamatu kokkuseadmisega umbes kaesoleva aasta keskel lõpule. Kirjutuses „Keemiline kaitse“ (nr. 7) arutab K. Voinov raudteejaamade ja teiste elamis-punktide gaasikaitse küsimust.

Kirjutuses „Praeguste lendamise võimaluste ärakasutamise“ (nr. 6) soovib Butekin lennukeid päevapildi laboratooriumitega varustada, et juba luuramiselt tagasisõidu ajal ülesvõtted saaksid ära ilmutatud, mille tõttu võimalik oleks kiiremini ülesvõtete ärakasutamisele asuda. Artiklis „Õpilaste võtmine lennukoolidesse“ toob Baranov mõnesuguseid andmeid lennukoolide kohta. Nõnda näiteks, võrreldes lõpetajate arvuga koolist lahkuma sunnitud arvuga, selgub, et viimaseid on 90% lõpetajate arvust. Kõik lennukoolist lahkuma sunnitud õpilased jagunevad poliitilistel põhjustel ärasaadetuteks — 40% ja halva edasisamisest tõttu ärasaadetuteks 55%. Ärasaadetutest sunniti lahkuma 27% kõrgematel kursustel, see tähendab — peale selle, kui nad algõpetuse eelkooli ja teoreetilise kooli läbi olid teinud. Parteilise koosseisu poolest jagunesid õpilased 1-seks oktoobriks 1924 a. järgmiselt: 37% kommuniste, 25% komsomole ja 37% erapooletuid. Seltkondlikult, seisusliselt jagunevad õpilased järgmiselt: tööliste keskel on — 34%, talurahva hulgast — 46% ja teistest ühiskondlikkudest kihtidest — 20%.

Ajakirja kuuendas numbris toob V. Kuvshinov juhtimõtteid, mis Turkestani idamaa tundmise kursustel sõjateadusliku ringi poolt üles seatud. Artiklis „Keelest Kesk-Asia vabariikide rahvuslikkudes osades“ väidab ta, et kui välja minnes nõudest, et punavägi sõja ajal ühise juhatus all seisaks, siis peab valitsevaks keeles kõrgis Kesk-Aasia rahvuslikkudes väeosades lähemas tulevikus ainult Vene keel olema. Õpekeeleks — punaväe sõdurite ja nooremate juhtide ettevalmistamise keeleks — peab olema emakeel, see tähendab, kohaliku rahva keel. Samasugune võib olla ka komandokeel, kuid alles peale selle, kui komandosõnad kompetentse organi poolt läbi on töötatud ja õpeosade poolt praktiliselt läbi on proovitud. Sõjaliste ainete õpetamine normaal sõjakoolides peab tahes ehk tahtmata Vene keeles sündima seni, kui puuduvad kohalikud keeles sõjateaduslik literatuur, kuni puuduvad õperaamatud ja ei ole väljatöötatud sõjateaduslik terminoloogia.

Ajakirja kaheksandas numbris on aset leidnud Ameerika Ühisriikide mereliidu abiesimehe artikkel „Ameerika ja Inglismaa kauges Idas“, milles näidatakse, et inglastele merebaasi ehitamine Singapuris tarvilik on.

E. V.

P. UNIVER.

Kogust: „Mu Kodumaa“.

TALLINN.

Linn saja tornega, linn valge tornega,
Mu kodu linn, me pealinn.
Sind põhja tuuled võtavad tormega,
Kuid seisad sina, Kalevalinn,
Me pea linn, me Põhja linn.

On käinud tormid üle su, on käinud aastasajad,
Raudrüütel, Vene, Rootsi kord.
On jäänud Daanist maha majad.
On valat sinu seintes verd.
Kuid võimas seisad vastu merd.

Me kodulinn, me Põhja linn,
Sa vägev, vaikne vetes kumad,
Meil Balti laintest vastu kumad,
Kui neitsi valge, uhkev ilus.
Su juuksed, tornid suve vilus.

Nii armastame pojad sind,
Me mehed karsked Põhjala.
Su ilust nüüd, o, und ma näen.
Näen, valged päevad sinu käen.
Me Põhja linn, sind ülistan!

Näen, suvi päevad sinu käen.
Näen, tähed kutsuvad sinu öön.
O, suvi öö! On päev su käen.
Nüüd sinun vaiksen und ma näen.
O, Põhja linn, o, aedis Tallinn.

O, Põhja linn, Kalevalinn.
Su nägu valge valgen veen,
Mis vahutab su jalge een.
Toob laine kaadreid tuule keen.
Keeb Põhja laine valgen veen.

Seisad sa ja kuulatad.
Sa seisnud aastasadasid.
Nii seisnud sa, jääd seisma veel,
On meel sul kindel võitlusteel,
Mu põhja linn, sa pealinn.

Tean, vaenlased sind vihkavad.
Nad verihambul kihkavad:
Et langeks sa, et kaoks sa.
Kuid kestad sina läbi aa,
Kui kangelane, julgelt, linn.

Su pojad, tea, o, kaitsmas sind.
Nad kaitsend sind ju enne mind.
Kuid vägevam, o, põlv on nüüd!
Meid hõigand kodu kevadhüüd.
Sest kaitseme sind, Põhja linn!

Et võita meid, pead heitlema,
Pead läbi aegi, elu aa.
Pead surmama, siin võitlema.
Pead surmama kõik varad sa.
Kuid võit jääb aegin meile, tea.

See aja sund, see saatus me.
Me sündind sellen võitlema,
Me sündind ajan heitlema.
Me naaber kihvin, seda tea.
See meie sünd, see saatus me.

Kolm kohalikku keelt.

V.

Kae isik ma ei ole!

„No kas innembide om kiäki kuulu vai nännü, et talvel nii kõvaste müristäs ja välku lüü, et maja palutas ä? Vai et talvel om säänte suvi, et aja kas vai kari mõtsa? Näe, Pitski vabriku Piitrel käivetki laits lehmäga mõtsan. Kae ku pal'l'u viil suvel pikset ol'l vällän käüman ja mähärdse häkilitse sao ol'l'a! Tuusnal viis är' kolm kuhja hainu, Lövel — kuhja, Säältse — kuhja, Märksel — kaits, Peku orul — kaits, Öina mõisal — neli kuhja. . . Tühi to Põhu-jööke' a temäki söidut' kõrraga kuustõistku kuhja' Emajöö poole. No ol'l' iks kaia, ku na läitsä ja kumartiva iks ütele poole' ja tõsele poole',

ja tõsele poole', iks ütele poole' ja tõsele poole, iks ütele poole' ja tõsele poole, nigu va Paks-Reinut' ku ta kerku pen'ke vahelt ette lätt istma iks opetaja nõna alla. Mõnel kuhjal ol'l'a mättäs-pää' piibu ja habõmega viil otsan, tõse jälle keerutiva endä ümbre, nigu Mikku matsi memm ku ta Laane pulman tan'tse, oma paksu kerega'. Or'ku Mihkli veski kua viis är' kõge tammiga. Mas't all lohan ol'l' jäänü piätämä. Sääl siss ol'l' kikas kirgnu kolm päivä katusse harjan, seeni ku vana Mihkli manu pässi. No's ta korjas noid juppe mis kätte viil sai — jöö viist müüdä' ja luhta müüdä'!

Jumal tõreles kõva pikse mürina'ga inimesi meelearandusele! A ku na'i kuule, siss saat nuhkklusä!

Muta, kes om nu', kes rahva hukka ajava'?

Kae, nu om nu valla kirotaja ning nällätse külä kuulmeistri!

Talväl, ku latsõ mann omma, om näil viil veidükese midägi tettä kah, aa suvõl, ku latsi mann ei olõ, siss ei ole neil änt midägi tettä: siss na mugu kirotase raamatiid ja ärgitäse Jumalat.

Ku inimesel midägi tettä ei olõ, siss tiä lätt hukka' nigu suulamata liha kuuma ilmaga. Siss naksõ tõse' juuma ja prass'ma, tõse' üüd hul'kma', tõse läävä vargile, a mõne naksõ' raamatiid kirotama ja tseitun'ge vällä andma.

Sääl siss pääses näil suumulguke peris valla' — määrast lori sääl aetas?! Mugu küll Jumal viil üitskõrd nuhkles üleantuid.

Mul omal poig kah. . . Et ma pidi ka va Erne Matsi nõkva kuulama' ja latsõ kuuli pandma' endä silmä ält kavvede. Andrusse Jukk avit kah iks viil kitta, et panõ pääle Salakulõ — tu om üits hää kuul: säält saavet urätnikus, vai peräst Riiga Semminääri kroonu kulul ja priistres, vai mis esi tahat. Et priistre ja kroonu inspektori' käivet iks perrä kaeman, kuis opetas, selleperäst olevat hää kõrd ja kiik. Sauniku Sarap koolitānu omma poiga kah Salakul ja põrra' olleu joba Tartun ülikoolin, vai undip. . . vai kon otsaga. Pidāvet saama tõsest õhva hobõse tohtre vai keesimeistre. No kos om jutt? Ku ta om juba ülikoolist läbi ja otsaga iks undip. . . kos täst siss viil märätohtre vai keesimeistre saa. Kae, hobõse varas ja lukulahkja täst saa! . . .

No mis meil innembi viga ellä oll'? A tost ajast, ku tul'l'a vällä nu kõrgemba kooli' ja tulõ-tiku', ei oleki änt muud, ku üits hobõse vargus ja aida lahkmine tõse pääl! Ei saa põrra ellä ant suku'!

Ma's kaije kah mis ramatiid tu pois lugõ ja oppis.

Üten raamatun ol'l' kirotedu, et maa om ümarik, nigu kerä' ja to maakerä käi tiiru'. No kui tu maa olõs ollu kerä', mii olõs jo päält maha viirdünü kõik ütte hunikude maakerä ala', nigu lehmä mao ala'. Vai ku ta tiirus oles käinu, nigu Palu veski pää, siss olõs jo mu tarõ uss ollu vahel mõtsa poole, vahel tsia kopli poole! Mugu miä olõ siin majan elānu' viiskümmend kaits aastet ja kõrdagi ei ole johtunu säärast tempu ei üüse, ega päivä': iks om ollu laut lauda mann ja

ait aida mann nink tarõ uss sääl puul, kohe esa temä las'k tettä'.

Ma's võtse poja õkva koolist är', et mis ta's sääntsest lorist ommete opis!

Mugu pois om saanu maigu suvve' ja nüüd käi pääle raamatidega, ku aiga om. Ja tseitunge vedä kodu'. Miä kiildse iks küll, et võtta ommete inemise aru pähä! Sa ei tohi siäntsid maija vet'ta'.

Ku ol'l' nooremp, siss iks pel'l'äs minu ja lugi näid salaja. Ma vaid sai jälkki tiidä', ku ta tuda tarkust naksi sellätāma. Nigu tuu kõrd, ku Rõnga kerku torni tu hull õpetaja pikse varda säädse. Siss ta sellät, et tu ollev tolle perast, et pikne ei löövat siss kerkut palama, enge juuksvat vardadõ!

Siss ma teda tõrelisi küll kõvva, et „oled nüüd hullõga kokku saanu! Vai nüüd naksõva nimä' Jumala-välku vardadõ korjama, nigu jonnlasõ raimi'. Kas siss Jummal ei tiia kohes ta välgu viskas, vai kohe ei? Kas tii olete Jumala iist, Jumala kua kaitsja?“

Ma's olli väega vihanõ' ja poiss ol'l' vakka, ku sukk.

Nüüd om ta joba suur ja'i pelgä änt tuhand kuraditki, mugu hakkas vasta': „Sinul, näe, ei ole põrra änt mihandestki õigust mulle paadrit pidādä! Nüüd om tõsõ aja: nüüd om isiku vabadus, nüüd vōi igāüits lugeda, mis taht!“

Ma's naksi kisendāmā temä pääle õkva, et „Seläta mulle är', selletā mulle är', mis keisri vai kunigas tu isik sul om, et timä peräst vōi igāüits tettä, mis esi taht. Vanast ol'l' krahv, kes vōis tetta, mis taht, a nüüd ei vōi krahvki tetta, mis taht, aa sinu isik vōi'“. Poig siss sellät, et tu isik ei ollev ei keisri, ega kuningas, vaid isik. Ma küsse': „No kes ta's om, vai kos ta's om?“ Tiä vastas, et isik ollev igäl puul — igāüits ollev isik. Ma's küsse: „Kas krahv om kah isik?“ Timä vastas: „Jah, krahv om kah isik! „Õpetaja kah?“ — „Õpetaja kah!“ „Tsiakarjus kah?“ — „Tsiakarjus kah!“

No tule Jumal nüüd esi appi! Innembi ol'l' krahviärrä iks krahvihärrä ja õpetaja-härrä iks õpetaja-härrä, mina olli perimiis ja minul ol'l'a suvilitse', sulasõ ja karjuse. A'a nüüd om kiik isiku'!

Säärätse üttese viimāte viil, et Jeesus kah om isik! Ja sääarde piāb olema su oma laits, Jumal anna armu! Mu miil läits väega kurvaks ja ma es ütse tälle enāmp muud kui: „Olge te siss pääle isiku, ku tahate, mugu mina küll isik ei ole. Innembi ole ma parem vai kihulane, ku isik!“

Retkaastaist Lõunamaal.

1.

Algab suurim pagemine Sevastopolist 1920.

Punased, kes kui tormipuhang on purustanud viime valgete paisu, tungivad valgesse Krimmi, viimsesse Valge-Vene kantsi, hävitades kõik oma ees. Valgevägi põgeneb kabuhirmus, et päästa, mis kõige kallim igal ühel — elu...

Laev, mille teenin, peab võtma 3000 pagenikku ja sihtuma Konstantinopoli.

Päev otsa voorib kitsas lõpmatus rodus pagenikke mööda pontoonsilda, mööda kitsast laevatreppi ja õhtuks muutub meie 16.000 tonniline K. kihavaks sipelgapesaks. Ei ole kohta, kuhu öunal kukkuda. Valitseb närviline olek, hirm olemasolu ja teadmatuse ees, mure omakste ja enese saatuse pärast. Öö läbi kestab askeldus, väsinud ja vintsutatud kestvate sõdade mõllust, püüavad inimkogud kohaneda ka piiratud oludes, ja keskööks muutub laev vaikselt öölaagriks.

Õusel kostuvad linnas plahvatused ja sellele järgnevad kohutavad taeva poole tõusvad punased tuleleegid ning kogu taeva sinna kohal värvub verise helgiga — põlevad laod. Õudne pilt ei luba säilida vintsutatud põgenejaskonna öörahu, kostab hüsteeriline nutt, palved ja ohked, milles tundub hirm.

Järgneval sumedal hommikul tõuseb kerguse tunne, kui kerkib raske ankur ja pikkamisi liugleme buhti sopist. Mõlemil pool kaldal on näha askeldavat sõjalaagrit, laadivaid laevu, inimmurdu ja ahervarssi... Kusagil kauguses kostab tume kahurmürin, kui ährvavad kõu. Kogu kurba ja värvilist pilti kroonivad aukartust äratavad aastasaja vanused monumentaalsed kirikute ja aeglooliste ehituste kullatud tornid, mis vaikselt säätendavad sumedust läbistavatel päikse kiirtel...

Peatume Hersonessi kloostri all. Ikka lähemalt kostub Ingermanni poolt kahurmürin. Vahetpidamatult liiguvad meist mööda laevad; kes ise ei suuda, on püksiirris, ning meilegi kogub ahtri taha mitte üks, vaid rohkemgi laevu.

Õhtu eel, kui juba kostub Sevastopoli läheduses kahurmürin, lahkume ka meie.

Kerguseohkega vaadeldakse kurvalt mahajäävat rannikut: kellele see kodu, kellele see muidu armsaks saanud.

Saabub öö, puhub keskmine tuul, ilm on sumbne. Päeva jooksul on veel rohkem pagenikke laevale kogunud ja peale murerikka päeva möödumist otsivad kõik vähegi soodsat kohta puhkamiseks. Keskööks uinub kergendavas unes koduta pagejaskond.

Ei suuda lahkuda dekilt, kus võlub kauguses üksikute tuledega säätendav rand, vosvori läikega kuuvalgel särav vetepind ja meie ümbruses liikuvad hulgalised tuled, mis tuletavad meelde õitsetulesid. Kogu silmapiiri täitub nendega, sest liikumine sünnib ühtlases suunas. Liikumine sünnib ettevaatlikult.

Pikapedale hajunevad tuled ja te silmate ainult mõnd üksikut. Keskööks tõuseb tuul ja tundub laineitus.

2.

Vabanedes teenistusest ja jõudes alla kajuti, suibun möödunud päeva vintsutuste tulemustel närvilikku unne. Järsku äratab tugev tume tõuge unest. Tundes mugavana soojas süngis, ei suuda esialgul ülestõusta, kuid tõukele järgnev masinate seisu vaikus ja väljast kostuv kabuhirmlik, hüsteerilik inimkara väljendavad kohutavat tõelikkust — ja hetkel olen riies-tunud.

Upume! Miiniplahvatus! Hetkel tardub veri soontes, kohutavalt reaalselt kerkib surm silme ette — elavalt maetud. Siit väljapääs dekile sarnasest kabuhirmu kistud massist läbi on mõttetu.

Üliinimilise jõupingutusega valdan enese ja loomusunnil rahustades omakseid, tõttan välja selgitust otsima.

Hiigla jõupingutusega võimaldub mul metsikult hirmunud elavmassist teed murda väljapääsu luugi poole, olles teel südantlõhestavate stseenide pealtvaatajaks, kus mehed, kui väiksed lapsed nutavad, naised hüsteerias visklevad ning siin ja seal mitmed vaikes palves saatusele alistuvad.

Saabudes väljapääsule, leian eest täkkide seina: kedagi ei lasta välja, sest kabuhirmu poolt vallutud dekile koguv inimmass võib laeva stabiiliteeti kõigutada. Siiski, nähes tähtis taevast ja hingates värsket mere õhku, tundub kergendustunne, tundub lootussäde.

Mind tuntakse ja lastakse läbi — pääsen dekile. Möödunud elamuste tagajärjel külmas ööõhus valdab närvilik värin. Pimeduses kusagil kostub tugev auruvihin ja aurupilve valgustusel on selgesti näha sukelduvat aurulaeva kogu.

Läbilõikavalt hulub õhus sireen, mis öuduse tunnet suurendab... Kostuvad appihüüded merelt...

Askeldakse paatide allalaskmise juure; all laevaruumes kostub vaikiva inimmassi sumin.

Selgub — oli kokkupõrge! Õnneks rammisime meie tundmatut laeva, mis sukeldub ja kes osutus Bulgaaria laevaks „Boris“iks“.

Saabub parajasti laevaruumide üle vaatusele vanem ohvitser ja teatab, et oleme säilinud vigastusteta.

Kergendustunne kerkib rinnust — pääsenud! Kui uudsenä tundub elu, kui veetlev paistab ööloodus — pääsenud! Saabuvad paadid hukkunud laevalt, kaasa tuues laevahädalisi.

Ruttan alla rahustama omakseid ja massi. Innuga ja vaikselt kuulatakse õnnelikku pääsmist, näen lapse-likku rõõmu ja lootusehelki neis kustunud silmis; ühismeel teevad hulgalised käed reflektiivselt risti-tähte ja tursunud huuled sisostavad salaja tänapalvet...

3.

Järgmine päev sõlmib möödunud juhtumist veel enam saladuslooriga. Selgub, et „Boris“ oli teel juba punasesse Sevastopoli — esmik laadungiga ja toiduainega, ja fanaatiline pagejaskond näeb siin Jumala sõrme.

Lgs.

Kaitseväe elu.

Kindral A. Tõnissoni 50 a. sünnipäev.

17. aprill s. a. kujunes tõsiseks ja soojaks austuse ja poolehoidu avalduseks meie vanemale ning esimesele Eesti kaitseväe formeerijale. Kõigist riiginurkadest voolas kokku erakordselt suur hulk tervitustelegramme ja kirjasid, kogusummas 200 ümber — riigivanemalt,

riigikogu esimehelt, sõja- ja teistelt ministritelt, kaitseväe osadelt, omavalitsuse asutustelt jne. Väga paljud käisid ka isiklikult õne soovimas. 1. Eesti polgu ohvitseride kogu poolt oli ilmunud delegatsioon (kindral Põdder, kolonel-leitn. Kurvits, kapten Kurvits), kes üle andsid auaadressi, milles allakriipsutati kindral Tõnissoni tegevust ja teeneid 1. Eesti polgu formeeeri-

misel. Üldse peab tähendama, et suures osas õnnesoo-vides hinnati kindral Tõnissoni mitte ainult kui Vabadussõja väljapaistvat väejuhti ja Viru väerinna ülemat, vaid eriti kui Eesti kaitsevæele kindla nurgakivi panejat. Kindral Tõnissoni teened sel alal on suuremad, kui kellelgi teisel. Jubilaarile annetati mälestuseks kingitusi III diviisi staabi ohvitseride, Viljandi garnisoni ja 6. jalgväe rügemendi ohvitserikogude poolt.

1. Eesti polgu aastapäev.

1. Eesti polk pühitseb oma traditsioonilist 8. aasta-päeva 26. aprillil omavahelise koosviibimisega Tallinnas, ohvitseride keskkogu kasiinos. 1917-1918 a. Eesti rahvuslistest väeosadest on 1. Eesti polk ainuke, kelle ohvitserid kindla organisatsioonina endisi sõprussidemeid alles hoiavad ja iga aasta vähemalt korra kokku tulevad endisi aegu mälestama. Selles mõttes võiksid nad kindlasti vist eeskujuks olla paljudele meie praegustest väeosadest, kus omavahe-line läbisaamine ja kokkuliituvus tihti nii mõndagi soovida jätab. Soovime, et endine vaim 1. Eesti polgu ridades edasi püsiks ja veelgi tugevneks. -ns.

Eesti Vabadussõjas langenud kangelasi mälestav Tartumaa komitee,

kes oma tegevust algas 1920 a. lõpupäevadel, lõpetas mõõdaläinud tegevuse aasta 1. jaanuariks 1925 a. järgmise kapitaalide seisuga:

Üldausamba kapitaali	Mk. 2.264.463: 19
Kuperjanovi „	183.228: —
Kapten Elleri „	1.426: 87
Haudade korraldam. kapitaali „	59.559: 74
Komitee „	39.340: —
<hr/>	
Kokku Mk. 2.548.017: 80	

1. jaanuarist kuni 31. märtsini on ühtekokku juure tulnud: pidudest, annetustest ja % % . Mk. 338.179: 70
Kokku Mk. 2.886.197: 50

Komiteel on kavatsus otsekohe pääle mälestus-samba koha ja kavandi kindlaks määramist pääkoos-oleku poolt üldausamba püstitamisele asuda, sest rahalisest küljest enam suuri takistusi ei ole.

Kevadel on komiteel kavatsus ka Tartu Pauluse surnuaial asuv vabadussõjas langenute ühishaud, kus teatavasti puhkab üle 250 parema kodumaa poja, eeskujulikult korda seada ja endiste aastate eeskujul mälestuspäeva korraldada. Ühishauale on otsustatud ka vastav mälestusmärk püstitada, mis maksma läheb umbes 120.000 mk. P.

Tartu „Sõdurite kodu“.

Tartu „Sõdurite kodu“ on juba mõnda aega pidanud asuma peaaegu linna serval ja võrdlemisi viletsates ruumides. Saali lagi on sisse langemas, seisab ainult veel tugeled. Sellega on ka seletatav Kodu leige tarvitamine. Et siin remonti raske on ette võtta, siis tuleks tema olemasolu küsimus kuni uute ruumide saamiseni tõsiselt kaalumisele võtta, sest kes vähegi vaevaks on võtnud tutvuneda „Sõdurite kodu“ praeguse olukorraga, peab küll konstateerima, et Tartu „Sõdurite kodu“ praeguses seisukorras kaugeltki ei suuda täita tema pääle pandud ülesandeid meelelahutuse alal.

Et tema ajakõrgusele tõstmine mitmeti kohas- test ruumidest ära ripub, siis tuleks ka energilisemalt nende saamiseks sammusid astuda, sest kui iga väe- liigi (ratsa, suurtükiväe ja jalgväe) ohvitseride kasi- node tarvis on eraldi ruumid leitud ja mitte just halvad, siis peaks neid ka „Sõdurite kodu“ tarvis leitama.

Teiseks tuleks Kodu alluvuse küsimus kaalumisele võtta, et kas ei oleks ehk loomulikum, kui „Sõdurite kodu“ majandusliselt kuuluks diviisi staabi alla ja meelelahutuse alal alluks diviisi kultuur-komisjonile. Praegu allub „Sõdurite kodu“ linna komandandile ja majandusliselt 2-se jalgväe rügemendile, mis ehk mitmeti takistuseks on Kodu edukale tegevusele, ja sellepärast ei oleks selle küsimuse kaalumise alla võtmine mitte ülearune.

Teiseks ei oleks ka mitte halb, kui „Sõdurite kodu“ raamatukogu üle, mis praegu koosneb ligi 1000 köitest, kohalikkudele väeosadele informatsioonid saadetak, kes jällegi omakord saadud raamatute nimekirjad väeosade ruumides nähtavale kohale ülesriputaksid. See aitaks tõsta elavust Kodu tegevuses. Ekstaole.

Tartu on asutatud 2-se diviisi staabi ühendatud üleajateenijate kogu,

kuhu kuuluvad kõik vähemate väeosade ja asutuste üleajateenijad, nagu Peipsi laevastiku divisjonist, rahvaväe ülema staabist, diviisi laatsaretist, j. n. e. Kogu esimeheks on vanem kirjutaja V. Saart (rahva- väe ülema staabist) ja abiks Kilgas (Peipsi laevastiku divisjonist). Kogu avamist toimetati pidulikult 25. aprillil s. a. Tartu majaomanikkude seltsi ruumides.

Peale selle on Tartu veel olemas juba enamalt asutatud üleajateenijate kogud 2-ses jalgväe rüge- mendis, ratsarügemendis ja 2-se diviisi suurtükiväes. K.

Piirivalve üleajateenijate teenistuskäigu seadus.

Ühenduses Sõjamineisteriumis maksma panna kavatsitava üleajateenijate teenistuskäigu seadlusega on ka piirivalves sellekohase seadluse väljatöötamisele asutud. Vastava komisjoni poolt on seadluse kava välja töötatud, mis Sõjamineisteriumi üleajateenijate teenistuskäigu seadlusega peajoonete ühtlane. Et piirivalves valvurite kohtadel üleajateenijad teenivad, kelle kohused ja vastutus teenistuse alal reameeste omast palju lahu ei lähe, siis on kavatsus seadlus maksma panna ainult kordonite ülemate, kirjutajate ning vahilaevade pootsmannide ja motoristide kohta. Teise variatsiooni järele kavatsetakse seadlus maksma panna kogu piirivalve üleajateenijate kohta, kuna kordoni ülematele, vanematele kirjutajatele ning va- hilaevade pootsmannidele ja motoristidele eriseadlus- tega majanduslised soodustused antakse. Igal juhtu- misel tahetakse seadlusega kordonite ülemad j. n. e. majandusliselt eesõigustatud seisukohale asetada, sest senist olukorda ei peeta küllalt õiglaseks. Nimelt on kordoni ülema palk valvuri palgast ainult 600 marka kuus suurem, mis, silmaspidades kordoni ülema kohuseid ja vastutust teenistuse alal, liiga vähe on. Sealjuures on elamistingimused kordonite ülematel ja valvuritel ühesugused.

Komisjoni poolt väljatöötatud seadluse kava saadetakse piirivalve osadele koha peale tutvunemi- seks. Alles peale seda, kui kohtadelt saadud soovi- avaldustega võimalust mööda arvestatud on, esitatakse seadlus lõpulikule kinnitusele R. S.

Sport meriväes.

22-sel märtsil s. a. said ärapeetud meriväe vahe- lised tõste ja maadlus-võistlused. Osavõtjaid oli ilmunud üldse 26, neist võttis osa 12 inimest tõst- mises ja 18 võistlejat maadluses.

Võistluste tagajärjed kujunesid järgmiselt:

Tõstmises (kokkuvõttes):

Kergekaal:

1) Noor. allohv. Saarva — m/r. „Vambola“ — 192½ klgr.; 2) noor Jurtum — Meriv. ekipaash — 165 klgr.; 3) 2. j. madr. Grents — m/r. „Vambola“ — 160 klgr.

Keskaal:

1) 1. j. madr. Sammul — m/r. „Vambola“ — 200 klgr.; 2) 1. j. madr. Kalju — m/r. „Lennuk“ — 190 klgr.; 3) 1. j. madr. Tinnus — m/r. „Vambola“ — 182,5 klgr.

Pool-raskekaal:

1) Noor Männik — Meriväe ekipaash — 207,5 klgr.; 2) noor. allohv. Arneman — t/p. „Sulev“ — 205 klgr.; 3) noor. allohv. Augul — m/r. „Vambola“ — 167,5 klgr.

Maadluses:

Sulgkaal:

1) Noor. allohv. Saarva — m/r. „Vambola“ — 2 võitu; 2) noor jung Leemets — Meriv. ekipaash — 1 võit, 1 kaotus; 3) noor jung Lepberg — Meriv. ekipaash — 2 kaotust.

Kergekaal:

1) Noor Käpp — Meriv. ekipaash — 4 võitu; 2) noor. allohv. Roobam — m/r. „Lennuk“ — 3 võitu, 1 kaotus; 3) noor jung Bauman — Meriv. ekipaash — 3 võitu 2 kaotust.

Keskaal:

1) Van. allohv. Leppik — Meriv. ekipaash — 3 võitu; 2) noor. allohv. Jürgenthal — t/p. „Sulev“ — 2 võitu, 1 kaotus; 3) bootsmann Vasko — Meriv. ekipaash — 1 võit, 2 kaotus.

Pool-raskekaal:

1) Noor. allohv. Arnemann — t/p. „Sulev“ — 3 võitu; 2) noor Männik — Meriv. ekipaash — 2 võitu, 1 kaotus; 3) van. allohv. Puhkur — k.l. „Lembit“ — 1 võit, 2 kaotust.

Punkte said:

1. Meriväe ekipaash	18	punkti.
2. M/r. „Vambola“	12	„
3. T/p. „Sulev“	7	„
4. M/r. „Lennuk“	4	„
5. K.l. „Lembit“	1	„

Sõja- ja meriväelised teated välisriikidest.

Rahvasteliit.

Ühenduskomisjon pidas nõu, kuidas piirata sõjamaterjaalide erakanbandust. Boncourt seletas, et Prantsusmaa paneb iseäranis rõhku nende valmistamise piiramise peale, sest ta tahtvat näha Rahvasteliidu mõju suurenemist, kuna Saksamaa püüdvat väljamaalt erakaubanduse teel sõjamaterjaali ostmisega Versailles'i lepingust mööda hiilida. Mac Neill ütles, et Inglismaa ei ühine ühegi kokkuleppega, millele ka Ameerika Ühisriigid alla ei kirjuta. Kokkuseatud otsuses loetakse tarvilikuks, et igasugu sõjamaterjaali salajast valmistamist tuleb takistada ja et iga riik peab oma vastutusel eravalmistuse järele valvama. Küsimuse edaspidiseks arutamiseks moodustati uurimiskomisjon, mis koosneb ühest tsehist, ühest urugvailasest ja ühest hispaanlasest.

A. K.

Uued nimetused punaväe juhatuses.

Nõukogude liidu sõjanõukogu käskkirjadega on veebruari ja märtsi kuudel s. a. nimetatud: 1) õhujõudude ülema abideks: a) R. A. Muklevitsh, senine sõjaakadeemia ülema ja sõjakomissari asetäitja; b) N. V. Sollogub, senine lennuväe akadeemia ülem, end. kindralstaabi polkovnik, ja c) I. K. Hamburg. 2) Lennuväe akadeemia ülemaks V. S. Lasarevitsh, senine sõja-õpeasutuste valitsuse ülema abi; end. kindralstaabi polkovnik; ilmasõjast võttis osa kindralstaabi teenistuse alal; 1918 a. nimetati ta Nõukogude valitsuse poolt 4. armee väljavalitsuse ülemaks ja pärastpoole sama armee staabiülemaks; 1919 a. märtsi kuul nimetati lõunagrupi staabi ülemaks ja pärastpoole samal aastal — Turkestani armee juhatajaks; peale tähendatud armee likvideerimist asus uuesti lõunagrupi staabiülema kohuste täitmisele; augusti kuul samal aastal nimetati ta 4. armee juhatajaks ja pärastpoole — Läänerinde staabi ülemaks; 1921 a. nimetati Turkestani rinde juhatajaks, 1922 a. — Läänerinde juhataja abiks ja märtsi kuul samal aas-

tal — sõja-õpeasutuste peavalitsuse ülema abiks; peale punaväe keskvalitsuse ümberkorraldamist nimetati ta aprilli kuul 1. a. sõja-õpeasutuste valitsuse ülemaks. 3) Punaväe ja punase sõjalaevastiku varustusülema abiks — Dmitrijev, senine sõjamajanduse valitsuse ülem. 4) Sõjaringkondade ülemate asetäitjateks: a) Petrogradi (Peterburi) — B. N. Shaposhnikov, senine kindralstaabi n. n. „R. K. K. A.“ staabi ülema I. abi 1921 aasta veebruari kuust saadik; end. kindralstaabi polkovnik, parteita; ilmasõjast võttis osa kindralstaabi teenistuse alal; 1917 a. detsembri kuul valiti Kaukaasia grenadeeride diviisi ülemaks; 1918 a. mai kuul määrati kõrgema sõjanõukogu operatiivse valitsuse ülemaks ja 1919 a. — revolutsioonilise sõjanõukogu — „revvoensoveti“ väljastaabi operatiiv-valitsuse ülemaks; b) Ukraina sõjaringkonna — K. A. Avksentjevski, end. ohvitser; 1917 aastast Vene kommunistliku erakonna — R. K. P. liige; enne sõjakooli astumist oli külakooliõpetajaks; Vene kodusõja ajal juhatas punaväe operatsioone Uraali kasakate vastu 4. armee juhatajana; pärastpoole oli 1. ja 2. armee juhatajaks; 1920 a. juhatas 2. Saposhkovi Turkestani ratsadiviisi likvideerimise operatsioone; võttis tegelikult osa endise Kauge-Ida vabariigi — „D. V. R.“ sõjajõudude moodustamisest, täites sama vabariigi sõjanõukogu esimehe ja pärastpoole vägede ülemjuhataja ning sõjaministri kohuseid; c) Moskva sõjaringkonna — A. M. Peremõtov, senine sama sõjaringkonna staabiülem, ühes staabiülema kohuste täitmisega. 5) Ukraina sõjaringkonna staabiülema — S. A. Mesheninov, senine õhujõudude staabiülem; end. tsaariaegne ohvitser; 1913 aastal astus Vene sõjaakadeemiasse (kindralstaabi akadeemiasse); 1918 a. võttis Ida- ja Lõunarindel osa punaste tõkkesalkade („отряды завѣсы“) moodustamisest ja partisaansalkade ümbermoodustamisest; pärastpoole teenis samadel rinnetel mitmesugustes staapides ja oli 3. armee (Ida rindel), 12. armee (Lõuna-lääne rindel) ja 15. armee (Lääne rindel) juhatajaks; alates 1921 aastast oli Läänerinde staabiülemaks; 1923 aastal nimetati ta punaste õhujõudude staabiülemaks.

M.

Leedu.

Leedus mõisteti salakuulamise eest surma maha-laskmise läbi ülemseersant Karpenko. Otsus saadeti täide 3. aprillil.

A. Tr.

Tsheho-Slovakkia.

Sügismanöövrid Tsheho-Slovakkias.

„Latv. Kar.“ teatel peetakse augusti ja septembri kuudel Tsheho-Slovakkias sügismanöövrid. Lehe teatel peetakse nad vähemal mastaabil, kui eelmistel aastatel.

P.-Ameerika Ühisriigid.

Kas kadu kõrgejõulise lõhkevõimega lennuki-pommidele?

Ühisriikide meriminister tõendab, et need lahinglaevadele hädaohuta on.

Kõrgejõulise lõhkevõimega lennuki-pommide hävitamisvõime kohta oldakse Ühisriikide sõja- ja

meriväeliste ringkondades mitmesugusel arvamisel. Ühisriikide õhujõudude ülema abi brigaadi kindral William Mitchell annab suurt tähtsust nendele pommidele lahinglaevade hävitamise suhtes, kuid 31. jaanuaril s. a. teatas meriministeerium, nagu „New-York Herald“ kuuleb, et meriväe eksperdid saavad Kongressi sõjaasjanduse komisjoni ees tõenduste varal kindral Mitchelli ülistused pommide suurte hävitamisvõimete kohta ümberlukkama.

Meriminister hra Vilbur avaldas teate, et kaptenleitnant Richards, kes praegu meriministeeriumis tegevuses, on vees lõhkenud 600 naelase TNT'ga täidetud pommi lõhkemise kohast plahvatuse ajal 80 jala kaugusel olnud, kuid see ei olla temale mingisugust tõsisemat vigastust sünnitanud. Kaptenleitn. Richards saab seda juhtumist komisjoni ees isiklikult seletama. Minister Vilburi tõenduse järele olla nüüd põhjalastud lahinglaeva „Washingtoni“ juures tehtud katsed näidanud, et lennukitelt lastud kõrgejõulise lõhkevõimega pommid lahinglaeva vigastamiseks mõjuta on.

J. A—n.

Keelnurk.

Kuidas nimetada laeva maste E. V. sõjalaevastikus.

Oskussõnastiku komisjonis on võetud laeva mastide nimetused:

- 1) vöormast,
- 2) grootmast ja
- 3) bisaan-mast, millede õigluse kohta paar sõna.

E. V. sõjalaevades, samuti kõigil aurikul oleks väga õige laeva vöörpoolset masti nimetada vöormastiks, kuid sama hästi võiks olla tarvitusel ka ahter- ehk päramast. Vöormast ei ole aga igal juhtumisel ja igas laevas õige nimetus.

Võib väga võimalik olla, et õpelaevadeks hakkame tarvitama purjekaid. Sarnasel korral aga vöörpoolset masti vöormastiks kutsudes, lähesime lahku merimeestest, kes meile ja meie nimetustele kuidagi vastu ei tuleks. Merimeestel on sissekasvanud harjumus — kutsuda maste mastil oleva purje järele ja omist traditsioonest merimees nii kergesti ei loobu.

Seda arvesse võttes, peaks mastide nime otsustamisel rohkem järelekaalutama ja selle kindlaks määrama meil tarvitusel olevate nimetuste järele.

Et masti mastil oleva purje nime järele juba laevanduse arenemise algusest saadik on nimetatud, selleks järgmised andmed.

XIII aastasajal, kui meriasjandus alles Atlandi ookeani äärseis mais ja riikides, nimelt Hispaanias ja Portugaalias arenema hakkas, kutsuti juba laeva maste mastil oleva purje järele. Nii oli tol ajal esimese purje nimi „tree“ ja seda masti nimetati ka „tree“.

Keskmine puri nimetati „trenquete“ — mast „trenquete“ ja kolmas puri „mesena“ — ning mast „mesena“. Topseili nimetati „cebadero“ — ja masti toppi nimetati ka „cebadero“ks“.

Keskajal ja nimelt XV aastasajal, kui hakati Inglismaal suuremaid laevu ehitama, nimetati laeva maste samuti purje nimega.

Nii oli:

Purje nimi:	Masti nimi:
fore sail	fore-mast
main sail	main-mast
Spanker, (kui kahvel puri)	mizzen-mast
Cross-Jack, kui raa puri, siis ka	Cross-mast

Edasi oli:

Top-sail	top-mast
Gallant-sail	Gallant-mast
mizzen topsail	mizzen topp-mast.

Kui hiljem skandinaavlased omale laevu ehitasid, nimetasid nad samuti mastid purje nimetusega.

Nii kutsuti:

Purje nimi:	Masti nimi:
fok	fok-mast
Groot	groot-mast
mesan	mesan-mast,

kui viimane ilma raata, ja olid laeva ahtripoolset mastil raad (taislav), kutsuti sarnast raaga-purjet „kryssen“ ja masti „kryss-mast“.

Edasi oli:

Purje nimi:	Masti nimi:
märssel	mässteng
bramseil	bram-steng
roil	roil-steng.

Kõigele eelmisele sarnaselt nimetatakse ka Eesti purjelaevades — kahvel-shooneritel (kaljastel) maste sarnaselt mastil oleva purje nimetusega.

Nii on:

Purje nimi:	Masti nimi:
Shoonerseil	Shooner-mast
Groot	Groot-mast
besaan	besaan-mast.

Prigentiinides, priggides, parkentiinides ja park-laevus, millel laeval mastid raaga, nimetakse:

Purjed:	Mastid:
fokpuri	fokmast
grootpuri	grootmast
besaanpuri	besaanmast.

Kui laeva ahtripoolne mast on raaga, kutsutakse selle masti purjet „kröits“iks ja masti — „kröits-mastiks“.

Vabadusristi kavalerid.

Kapten-major Aleksander Varma.
Vabadusristi I liigi 3. järgu kavaler.

Aleksander Varma sündis 10. VI. 1890 a. Harju maakonnas, Kõnnu vallas. Hariduse omas 2 kl. ministeeriumi koolis, Käsnu 2 kl. ligisõidu merikoolis, Narva 3 kl. kaugesõidu merikoolis ja andis ekstermina keskkooli lõpu-eksami. 1920 a. astus Tartu ülikooli õigusteaduskonda, 1922 a. sai võistlustöö eest riigiõiguse alal II auhinna ja 1923 a. võistlustöö eest rahvusvahelise õiguse alal I auhinna.

1924 a. sügisel lõpetas õigusteaduskonna I järgu diplomiga.

Alalisväe ohvitseri kutse omandamiseks kuulas läbi meriväe ohvitseridele korraldatud sellekohased kursused.

Sõjategevusest võttis osa 1914—1916 a. komanderi abina (eraisikuna) Sveabori sõjasadama alla kuuluvatel laevadel. 12. XII. 16 a. ülendati peale Kroonlinna m. lipnikkude kooli lõpetamist meriv. lipnikuks.

Eesti Vabadussõja ajal teenis Merijõudude staabis, muu seas 18. VI. 19 a. kuni rahutegemiseni staabi ülema k. t. Praegu teenib Sõjaministeeriumi juriskonsultuuris kodifikaatori k. t.

Autasuna saanud: 1915 a. eelpositsioonidel ülesnäidatud tegevuse eest 4. ja 3. järgu Georgi aumärkid; teenete eest Vabadussõjas — I liigi 3. järgu Vabadusristi, tasuta normaaltalu ja rahalise autasu.

Meriväe ametnik Albert Borkvell.
Vabadusristi I liigi 3. järgu kavaler.

Albert Borkvell sündis 20. jaanuaril 1890 a. Võsu rannas merimehe pojana. Alghariduse sai Loksa algkoolis; keskhariduse — Tartus H. Treffneri gümnaasiumis. 1914 a. astus Peterburi ülikooli füüs.-matemaatika teaduskonda, mille 1917 a. lõpetas, olles ühtlasi Peterburis merimehaanikute kursustel lektoriks. Osalise sõjaväelise hariduse omas Peterhofi lipnikkude koolis ja Peterburis Vladimiri sõjakoolis.

1918 a. sügisel, Eesti Vabadussõja lahtipuhkemisel, astus teenistusse meriväkke. Teenis meriväes Merijõudude staabi koosseisu osakonna juhatajana kuni 13. novembrini 1920 a. Peale selle omas Tartu ülikoolis mag.-math. diplomit. 1. augustist 1922 a. on Vabariigi sõjakoolis ja 28. septembrist 1923 a. — Sõjaväe ühendatud õpeasutuste alaliseks lektoriks, kus tänini teenib.

Mastidele nime andmine algas Euroopas ühes laevade ehitamise algusega, nimelt XII—XIV aastasajadel. Tol ajal ehitati laevadel kõrged bakid ja kantsid. Kantsist käis läbi päramast, kuna kantsi all oli harilikult ohvitseride ühis-ruum, mida nimetati Inglise ja pärast ka Skandinaavia keeltes „messroom“ (loe mesroom). Sellest tuligi, et kantsist läbi käivat masti hakati nimetama Inglise keeles mizzen-mast ja Skandinaavia keeltes mesan-mast.

Eesti kaubalaevastikus nimetakse aurikutes tüüri-meeste ja mehaanikute ühisruum — mässiks, mis-

tõttu meil Eestis tuleks besaaan-masti asemel kirjutada mesaan-mast, ehk täiesti eestistades ja arvesse võttes keskajal samale mastile Põhja- ja ja Lääne Euroopas nimeandmise alust, tuleks nimetada see mast — mässimast.

Üldse oleks soovitatav, et oskussõnastikku väljatöötades, komisjon mastide nimede kindlaks määramisel arvesse võtaks merimeeste traditsioonid ja teistes suurtes meririikides tarvitusel olevade nimetamise alused, ehk arenemise põhjused, ning üldse selle asja hästi läbi kaaluks.

B—g.

Raamat-teated.

Kindralstaabi raamatukogu.

Raamatute nimestik.

108.1	Kapsi, F. — Lembit, J. Ülevaade elektrotehnikast, telegraafi ja telefoniasjandusest. 186 lhk. 1922.	110.1	Inglis vintpüssi kirjeldus. (1914 a. algupära). 11 lhk. 1920.
108.2	Frey, J. Telefonala käsiraamat. Loengud. 57 lhk. 1924.	110.8	Jalgväe relvade materjaalosa k. k. Lewis. (Jalgväe mudel). 54 lhk. 1924.
109.5	Eesti merikaartide kokkuseadmise ja väljatöötamise kord. 22 lhk. 1924.	110.10	Jalgväe relvade materjaalosa: k. k. Madsen, vihk joonestusi. 90 lhk. 1924.
109.3	Berg, N. Meripraktik. Loengud. 222 lhk. 1924.	110.11	Juhatused käsigranaatide pildumiseks. 23 lhk. 1922.
109.2	Brückel, R. Aurumasinad. Loengud. 149 lhk. 1924.	110.3	Kuulipilduri käsiraamat. Juhatus Maksimi, Levsi ja Kolti süsteemiliste kuulipildujate ning Madseni automaatpüssi tarvitajatele. 53 lhk. 1920.
109.4	Topo-hüdrograafia aastaraamat. 1924. Kindralstaabi IV osak. väljaanne. 131 lhk. 6 kaarti. 1924.	110.9	Laske-eeskiri jalgväe relvadele. I vihk, — I, II, III jagu. 329 lhk. II vihk — IV jagu. 71 lhk. 1924.
110.5	Buxhoevden, D. Lõhkeained. 1923/24.		

Väljamaa sõjaajakirjandus.

Prantsusmaa.

Revue du Genie Militaire, märts 1925. — 1) Materjalid Prantsuse inseneriväe ajalooks idamaal, pataljoniülemlen de Lavenne de la Montoise. — 2) Labry kasarmute veevõrk, kolonel-leitnant Puissant. — 3) Sõjaväe raudteesild üle Bou Regreri jõesängi Rabati juures, pataljoniülemlen Petit. — 4. Väljamaa sõjaajakirjad. — Osadest kokkupandav sild. Kirchner. (tõlge „Heerestechnik“, märts—aprill 1924). — 5. Arvulised andmed: 1) tee ehitamise kohta, 2) jõest ülemineku kohta. — 6. Sõjaajakirjad. — Kuidas tekkis Prantsuse kaevikkahurvägi. — 8. Bibliograafia. — 8. Ametlik osa. — 9. Ülendused ja ümberpaigutused 1.—28. veebruarini 1925.

Revue de Cavalerie. Märts—aprill. — 1. Märkused väliteenistuse kohta. — 2. 1806 aasta tagaajamine Jena, Grammont, kol. Audibert. — 3. Ratsaväe operatsioonid Marokkos Taza juures, command. Dauphinot. — 4. 10. dragunite brigaadi jalgsi pataljon Flandria kõrgustikkudel aprillil 1918, leitnant Penicaut. — 5. Kollektiivsed mainimised armee käsukirjas. — 6. Araablase ratsmed, Louis Mercier. — 7. Saksa ratsaväe kergele kuulipildujate tarvitamise juhend, leitnant X. — 8. Spordi kroonika: Ratsa-ball 1924 aastal, kapten Malcor. — 9. Bibliograafia. — Ametlik osa.

Revue Militaire Française, 1. aprillil 1925. —

1. Kindral Camon, Sõjaväe motoriseerimine. —
2. Commandant Texier, Briti riik 1924 aastal. —
3. Kolonel Alléhaut ja commandant Coubernard, Ühe Saksa arvamise puhul Prantsuse sõjaväeliste põhimõtete kohta. — 4. Commandant A. Gresset, Üks kohtamislähing. Virton. — 5. Kolonel Pagézy, Lennukivastane tuli ja D. C. A. (õhukaitse diviis). —
6. Commandant Martin, Saksa vaiefused. 7. Kindral Wetzell'i seletused riigiarhiivi poolt väljaantava sõjaajaloo kohta. — Sõjaväelised uudised väljamaal. —
8. Raamatud ja ajakirjad.

Saksamaa.

„Militär-Wochenblatt“ № 35, 18. märtsist s. a. pühendab Soomele väga sümpaatilise artikli. Peale lühikese ajaloolise ülevaate mainib autor, et Soome sõjaväe südameks ja juhtideks on saanud Lockstedt'i laagris kogunenud ja väljaõpetatud Soome vabatahtlikud, kes 27. Saksa jäägrite bataljoni moodustasid. Edasi käsitatakse Saksa abi Soomele. Autor loeb Soomet Saksa ristipojaks, kes praegugi veel elavat sümpaatiat tunneb oma ristiisa vastu.

A. K.

Kohus.

Sõjaringkonna kohtu otsused.

Sõjaringkonna kohus oma istangul 23. märtsil s. a. arutas kapten Helki eesistumisel järgmisi süüteo asju:

End. piirivalvurit Tamming'it süüdistati selles, et tema 1. a. sügisel olles ajutiselt Uue-Roosa kordoni ülema kohuste täitjaks Läti piiril, võimaldas 3000 mrk. altkäemaksu eest metsakauplejale juut Scheinile läbilaske punkti läbi üle piiri Lätimaale laudu vedada väljaspool kindlaksmääratud tundsid.

P.-v. Tamming ennast süüdi ei tunnistanud, vaid seletas, et olevat Scheinilt 3000 marka laenanud.

Kohus otsustas p.-v. Tamming'it altkäemaksu vastuvõtmises süüdlaseks tunnistada ja mõistis ta 3 kuuks kodanlisse türmi, määras temale 6000 marka rahaträhi, ning määras altkäemaksu 3000 mrk. Tammingilt riigi kasuks sisse nõuda.

* * *

2. jalgväe rügemendi tagavaraväelast Johan Püvi't süüdistati selles, et tema 1924 a. juulikuul lõpul omast väeosast omavoliliselt lahkus ja kuni augusti-

kuu alguseni ennast varjas, mil Petseri maakonnas Vene piiril piirivalvurite poolt tabati. Olles väeosa valve alla antud, lahkus ta sealt septembri kuu lõpul jällegi omavoliliselt ja ilmus mõnepäevase äraolemise järele väeossa tagasi.

Kohtulikult arutusel selgus, et kaebelune Püvi oli omal ajal kergemal määral vaimuhaigust põdenud, kuid arstide komisjoni otsuse järele pole ta oma tegude eest vastutusvõimet kaotanud. Püvi tunnistas ennast süüdi ja kahetses oma tegusid.

Kohus otsustas t.-v. Püvi't karistada 2 kuulise türmiga ja teda karistuse kandmisest vabastada selle tingimisega, kui ta kahe aasta jooksul uut kuritegu korda ei saada. Püvi on Tartu ülikooli arstiteaduse üliõpilane.

* * *

2. jalgväe rügemendi end. üleajateenijat noorem-allohvitsert Teodor Tool'i süüdistati selles, et tema 1922 a lõpul jooanud olekus oma väeosas ilmus, kus lärmitsema ja teda rahustavalt veltveebilit rusikatega pekema hakkas. Märatseja sai kinni seotud ja rügemendi peavahti paigutatud. Kaebelune ennast süüdi ei tunnistanud, vaid seletas, et olnud meelemärkuseta jooanud ja pekmine sündinud meelemärkuseta olekus. Tunnistajate seletuse järele olnud n.-allohvitsert Tool vastuhakkamisel tublisti viinastanud olekus, muidu olnud ta aga korralik ja kohusetruu sõdur.

Kohus mõistis 2. jalgväe rügemendi end. üleajateenija Teodor Tool'i aastaks tüürni.

* * *

Sõjaringkonna kohus oma istangul 24. märtsil s. a. arutas major Kromel'i eesistumisel 2. jalgväe rügemendi end. noorsõduri Artur Luik'i süüteo asja.

Artur Luik'i süüdistati selles, et tema sõjaväe-teenistusest jäädavalt kõrvalehoidmise eesmärgiga läinud aastal 24. veebruaril väeosast ärajooksis ja salaja üle piiri Nõukogude Venemaale põgenes. Seal arreteeriti ta kui salakuulaja ja oktoobris l. a. saadeti vangitapiga Eestisse tagasi. Kohtus A. Luik ennast sõjaväe teenistusest sihilikult kõrvalehoidmises süüdi ei tunnistanud, vaid tema läinud üle piiri Venemaale selleks, et sealsete elutingimistega tutvuneda.

Kohus, arvesse võttes mitmesuguseid pehmeid asjaolusid, otsustas end. noorsõduri Artur Luik'i

karistada 2½ aastase vangiroodu heitmise — ühes õiguste kitsendamisega ja sõjaväe teenistusest väljaheitmisega. Eelvangistus 5½ kuud võeti arvesse.

Artur Luik oli enne sõjaväe teenistusse astumist Tartu ülikooli õigusteaduskonna üliõpilane.

* * *

Sõjaväe ringkonna kohus oma istangul 28. märtsil s. a. arutas kapten Helki eesistumisel järgmisi süüteo asju:

2. Soomusrongide rügemendi end. noorsõduri Johannes Kübarseppa süüdistati ja leiti süüdi olevat selles: 1) et tema 22. augustil l. a. kompani ülema käest 1000 marka kaassõdurite raha omastas ja ärraikas ja 2) et tema samal päeval väeteenistusest jäädavalt kõrvalehoidmise eesmärgiga omast väeosast ära jooksis, kuid samal õhtul Saue jaamas tabati.

Kohus mõistis tähendatud süütegude eest end. noorsõduri Johannes Kübarsepp'a 4. aastaks vangiroodu. Et Kübarsepp Sõjaringkonna kohtu otsusega 10. märtsist s. a. juba 6 aastaks vangiroodu mõistetud, siis otsustas kohus neid karistusi koostada ja mõistis lõplikult Kübarseppa 6 aastaks vangiroodu ühes kõigi iseäraliste õiguste kaotamisega ja sõjaväe teenistusest väljaheitmisega.

* * *

2. jalgväe rügemendi reameest Karl Matsovi süüdistati ja leiti süüdi olevat selles: 1) et tema oma väeosast 1924 aastal sõjaväe teenistusest jäädavalt kõrvalehoidmise eesmärgiga ära jooksis, kust hiljem Tallinnas politsei poolt tabati ja sõjavõimudele üle anti, 2) et tema jooksus olemise ajal mitu vargust ja pettust oli toime pannud ja 3) et tema jooksus viibimise ajal mitmesugust riigi riidevarustust meelega omastas ja ärapillas.

R.-ms Matsov on varem mitu korda kohtu poolt varguse, pettuse ja raiskamise eest karistatud.

Kohus mõistis r.-ms Matsovi jooksus olemise eest, millel oli sõjaväe teenistusest jäädavalt kõrvalehoidmise eesmärk, varguse, pettuse ja raiskamise, ning riigi varustuse omastamise ja ärapillamise eest — kõiki karistusi koostades 5-s aastaks vangiroodu, ühes kõigi iseäraliste õiguste äravõtmisega ja sõjaväe teenistusest väljaheitmisega.

V. T.

Kroonika.

— Ohvitseride keskkogu aasta-peakoosolekut peeti 18. aprillil Tallinnas keskkogu kasiinos. Keskkogu esimeheks valiti kolonel A. Seiman, abiesimeheks — kolonel Jonson; teisteks eestseisuse liigeteks: kol.-lt. Kauler, major Jaakson ja kapten-major Maasik; revisjoni komisjoni liigeteks: kolonel Aalberg, kol.-leitn. Kurvits ja kolonel-leitn Vadi. Otsustati muuseumis vabadussõjas langenute ohvitseride mälestustahvli keskkogu kasiinosse ülespanemise kuluks võtta ohvitseridelt lisamaksu 1% palgast; uue põhikirja väljatöötamise korraldus jäeti eestseisuse hooleks.

— 6. aprillil kinnitas Vab. Valitsus viimastele vabaduseristi kavaleeridele rahalise autasu summad. Raha maksmine sünnib praegu Korraldusvalitsuse kaudu.

— Riigivanema Riiga sõidu delegatsiooni koosseis on Vab. Valitsuse poolt järgmiselt kindlaks määratud: välisminister K. R. Pusta, sõjaminister kindral Soots, portfelli minister K. Ast, kindralstaabi ülem kindral Tõrvand, merijõudude juhataja meriväe-kapten Salza, II diviisi ülem kindral Põdder,

välisministeeriumi administratiivosakonna juhataja Markus, riigivanema ja sõjaministri adjutantid. Kaasa sõidaksid ka telegrafiagentuuri „Eta“ ja ajakirjanduse esitajad.

— 18.—21. apr. viibis Eesti kaitseliidu esitusmeeskond Soomes, sealse kaitseliidu organisatsiooniga tutvumise ja ligemate sidemete loomise otstarbel.

— Riigikohtu otsusel peab Nõukogude Vene vägede poolt vabadussõja ajal tehtud kahjude tasumine sündima ühel alusel Eesti vägede poolt sünnitatud kahjudega. Nõuetav kahjutasu ulatab kuni 300.000.000 margani. Senise väljamaksmise koefitsiendi järele kuluks kahjude tasumiseks umbes 80—90 miljoni marka.

— Desarmeerimise kava väijätöötamiseks määras valitsus komisjoni, kuhu kuuluvad sõja-, välis- ja rahaminister, kindral Laidoner, kindralstaabi ülem ja merijõudude juhataja.

— Endiste aastate eeskujul korraldab kindral Laidoneri nimelise invaliidide kapitali komitee inva-

liidide heaks 10. mail üleriiklise korjanduse, ühtlasi oleks see päev ka Eesti invaliidide austamise päevaks. Korjanduse ja annetuste teel tuli kogusummas sisse: 1922 a. — 6.638.157 mk., 1923 a. — 6.331.231 mk., ja 1924 a. — 3.015.962 mk.

— Käesoleval aastal teenistusse võetud noorte meriväelaste vannutamine sündis meriväe ekipaashis 18. apr. Samal päeval oli ka nende väeosadesse jaotamine.

— Genfis 4. mail kokkuastuvasse relvadega kauplemisse puutuvate küsimuste arutamise komisjoni määras Vab. Valitsus täisvoliliseks esitajaks kindral J. Laidoneri.

— 23. ja 24. juuni kavatsetakse Haridusministeeriumi poolt esitatud seaduse eelnõu järele määrata Eesti rahvuslikuks pühaks, nimega „rahvusline kultuur-püha“, mis kuuluks riikliste pühade hulka, kuna viimaste hulgast välja langeks suvistepühade kolmas päev. Kultuur-püha laupäeval lõpetatakse töö keskpäeval.

— Mõnede ühiskondlike organisatsioonide algatusel on päevakorrale võetud piiripunktide uuesti

avamise küsimus, et seega Peipsi äärsete kalameeste rasket majanduslist olukorda parandada.

— Vab. Valitsuse otsusel on ministritel ülesandeks saata 1. maiks s. a. ettepanekud: 1) ametnikkude palkade reguleerimise kohta 70 milj. marga jaotuse piirides ja 2) koosseisude jaotamise kohta koosseisude seaduse eelnõu piirides.

— Siseminister esines ettepanekuga „tööraha ühise väerinna“ nimekirja tühistamise asjus. Neis nimekirjades esinevad 153 isikut, kelledest 102 kohualused on.

— Sise- ja rahaministri sundmääruse järele keelatakse ära 2. ja 3. mail, üleriikliste karskuspühade puhul, igasugune alkoholi müük kõigis kauplustes ja restoranides.

18. apr. saadik on Rõhuküla ja Saaremaa vahel korralik laevaühendus.

— Eesti aurik „Vasa“ jooksis Stokholmist Tallinna sõidul Rootsi vetes kivi otsa kinni. Peale 13 tunnilist kinniõlemist peasis aurik omal jõul kivilt lahti ja jätkas teekonda. Laeva vigastused pole suured. Osa kaupa on rikutud.

Küsimused ja kostused.

Küsimus nr. 27. Jalgväe määrustikus, I-ne osa § 83, kirjutatakse käe hoidmise kohta, kui püss rihmal on. Palun teatada, kas „Valve“ seisakul, kui paremat kätt tuleb hoida rihma ees, põial rihma alt läbi ja teised sõrmed sirgelt koos rihma peal. — kas on siis käsi (sõrmed) horisontaalselt maaga või vertikaalselt? Määrustik seda vabalt ei tee, ainult ütleb: teised sõrmed sirgelt koos rihma peal. Et aga ühel pool ühte ja teisel pool teisiti õpetatakse, siis oleks soovivat selgust saada.

Sama määrustikus § 86-s kirjutatakse: liikumise ajal jäävad käed rihmale võetud sõjariista juures samasse asendisse, nagu nad olid seisangul enne liikumise algust. Kas on „Valve“ olekul käsi rinna ees, või võetakse käsi maha esimese sammuga? Kui viimane, missuguse käsu põhjal?

Vastus: Jalgv. määrust. uue redaktsiooni järele, mis ilmus „Sõduri“ toimetusel 1925 a., on § 83 muudetud ja selle järele tuleb „valvel“ olekul „parem käsi vabalt täies ulatuses alla lasta, pöidlaga raua ümbert kinni hoida, teised sõrmed lae nõva peal koos.“

Niisamuti on muudetud ka §86.

Küsimus nr. 28. Kas on õigus üleajateenijaid allohvitserid tööle määrata kompani püssisid 4 kilom. pääle seljas ära kandma ja noorte jaoks põhku aluskottidesse toppima?

Vastus: Tööle saatmine väeosades ja sõduritele töö äramääramine sünnib täiesti ülemuse äranägemise järele ja kuulub tema võimupiiridesse.

Küsimus nr. 29. Riigiteenijatele makseti 1. a. novembri kuul erakorralist abiraha ja s. a. 25.III. 13-da kuu palga arvel ka poole kuu palk nendele, kes vahetpidamata kuus kuud on riigiteenistuses olnud ja ka nendele, kes koosseisude kitsenduse puhul üle koosseisu olnud, kuid enne kolme kuud uuesti teenistusse määratud. Kas on ohvitserid õigustatud seda raha saama, kui nad enne nelja kuud uuesti teenistusse on määratud, vastavalt üle koosseisu olemise ajale?

Kui on, kas siis ka need ohvitserid, kes said uuesti teenistusse määratud, arvates järgmisest päevast peale üle koosseisu olemise aja lõppu?

Kas „Sõduri“ avaldatud vastuseid võib võtta seadusliku alusena nõudmistele esitamiseks?

Vastus: Ettetoodud küsimused võivad lahendatud saada järgmistel motiividel: Ohvitseride teenistuskäigu seadluse (R. T. 1924 a. nr. 37-38) §§ 28, 29 ja 32 põhjal viiakse ohvitser, kes koosseisude vähendamise puhul ilma ametkohata jäänud, reservi, s. o. vabastatakse teenistusest peale 6 kuulist viibimist aktiivteenistuses ilma ametkohata. Järjelikult on nendel õigus ühekordset abiraha saada, kui nad aktiivteenistusest vabastatud ei ole ja tähendatud 6 kuulise aktiivteenistuse ajal uuesti riigiteenistusesse koha peale määratakse.

„Sõduri“ avaldatud vastuseid võib võtta ainult kui küsimuste juriidilist ja olulist selgitamist asjast huvitatuile, aga mitte kui alust mingisuguste nõudmistele või prätensioonide esitamiseks.

Küsimus nr. 30. Mis ajast arvates maksetakse palka määramise puhul teenistuse huvides kõrgema palga pealt madalama palga peale, ehk ümberpöördukt: kas väeosa käsukirjas avaldatud päevast, või tegeliku üleviimise päevast?

Kas on Sõjaväe sead. kogu raam. XII. I. jaos § 139 muudetud?

Vastus: Palk tuleb maksta igal juhtumisel sellest päevast arvates, mil sõjaväelane käsukirjaga teise koha peale on nimetatud.

S. S. K. XII.r. I jaos § 139 ei ole.

Küsimus nr. 31. Kas on õigus saada komandeerimise päevaraha teel viibimise päevade eest, sõites ühest väeosast teise raudteel, näiteks, Narvast — Pärnu, kuhu paar päeva ära kulub, — kui olen ajutiselt komandeeritud, ehk üle viidud?

Mäletan, Vene valitsuse ajal makseti päevaraha juba ette — väljasõidu punktist sihtpunktini.

Vastus: Vaata Riigi Teataja 1921 a. nr. 113 ja 1923 a. nr. 43.

Küsimus nr. 32. Praegu on rügementide sidekomandodes ettenähtud „telef. vanem-allohvitseri“ ja „telef. noorem-allohvitseri“ kohad, milliste peale võib määratud saada vastavas auastmes kaitseväelane (telefon. allohvitser), ehk ka madalama auastmega, kuid enam-vähem vastavate teadmistega. Viimasel

juhtumisel jääb see isik muidugi sellesse aastmesse, mis tal enne koha peale määramist oli.

Mis oleks mõõduandev telef. allohvitseri aastme saamiseks rügemendis, kus selleks puudub kindel kord ettevalmistamiseks ja vastavate katsete sooritamiseks?

Inseneriväe inspektori algatusel peeti hiljuti side-pataljoni juures üleajateenijatele side-allohvitseride kursus.

Kas selle kursuse lõpetajad omavad mingisuguse eri-aastme, või ei?

Jaataval korral — missuguses vahekorras on isikud, kes kursuse on rahuloldavalt, hästi ja väga hästi lõpetanud, ning missugused eri-tunnusmärgid võivad neil olla nende eraldamiseks teist liiki allohvitseridest (nagu: rivi, administratiiv, sanitäär jne.)?

Kas oleks võimalik mainitud kursuste täiendamiseks korraldada veel rivi-kursused, kuigi mitte nii laias ulatuses ja nii pikaajalised, kui rivi-allohvitseridele?

Sideteenistuse tingimised nõuavad ka teatud ettevalmistust rivi alal ja mõnes harus ehk rohkemgi veel, kui teist liiki allohvitseridelt.

Kui sarnase kursuse ellukutsumine võimalik oleks, kas võiks tema lõpp nii väljaarvatud saada, et see ühte langeks selle ajaga, kui rügementide side-komandosse rivi-kompaniidest selle aastakäigu noored peale reamehe õppust üle tuuakse?

Vastus: Side-pataljon hakkab ettepanud kava järele ettevalmistama sellel erialal ainult üleajateenijaid allohvitseri. Kursuse kestvus umbes 2½ kuud. Ajateenijaid Side-pataljoni juures side-allohvitserideks ettevalmistama hakata oleks mõttetu, sest a) noor-sõduri kursus kestab 5 kuud ja b) jalgväe õpekompani õppus — 8 kuud, kokku 13 kuud.

Et side-allohvitseriks saada, peab Side-pataljonis veel vähemalt 2½ kuud kursustel viibima; seega tuleks õppust kokku 15—16 kuud, kuna teenistuse aeg aga kõigest 18 kuud on, Side-allohvitseri saaks väeosa seega ainult 2 kuud kasutada.

Ajateenijate allohvitseride ettevalmistamine peab samuti, kui meeskonna ettevalm., sündima väeosas.

Side-komando meeskonnal on uue vormi kava järgi ettenähtud inseneriväe „side“ tunnusmärk.

Toimetusele saadetud kirjad.

M ä r k u s: Avaldame siin toimetusele saadetud kirja ühelt endiselt sõjaväelaselt, kes mõne aja eest kaitseväge ridadest lahkudes Kanaadasse admiral Pitka juurde on reisinud. Nimetatud kiri annab kujuka pildi sealsete eestlaste endiste sõjaväelaste hingeelust.

Fort St. James. Märts 5. 1925 a.

Kallis kapten!

Möödunud postiga sain Teie saadetise, mille eest südamlikku tänu avaldan kõige eestlaste nimel, kelledele ka „Sõduri“ eks. edasi andsin. Hr. Pitkale andsin saadetise edasi, tema adress on samane kui mul. Endistest sõjaväelastest on siin, keda muidugi kõiki tunnete, hr. adm. Pitka, hr. leitn. Päären (6. rüg.), leitn. Anderson (6. rüg.) ja siis mina ka muidugi. Ohvitseridest teisi ei ole, on siis veel mõned sõduritest, mitmesugustest väeosadest. „Sõduri“ võtsime kõik suure rõõmuga vastu, sest puudub ju meil igasugune side kodumaaga, peale isiklikkude kirjade. Ajalehti kellegil ei käi. Üldle on lugemise materiaalist suur puudus. Saame küll Inglise ajalehti, kuid nendega pole meie jõudnud harjuda, on liiga kõmulised ja neid peab alati ettevaatusega võtma. Näituseks 1. dets. kirjelduses, mis siin 3. või 4. dets. ilmus, seletati: Balti vaksal olla maatasa tehtud, post ja raudtee mässajate käes. Vene olla oma esitused Baltimailt ära kutsunud ning kõigiti olla Balti riikide lõpp ette näha j. n. e. Üldse on „Sõdur“ väga palju muutunud endiste aastatega võrreldes oma sisu poolest. Ei puudu isegi poliitiline ringvaade, nii et ta meile täieliku ülevaate kodumaalt annab. Teated sõjaväe üle on meile siiski ka väga tarvilikud ja mujalt seda meie ka paremini poleks saanud, kui „Sõdurist“. Olgugi, nagu ise teate, lahkusin just kodumaalt sõjaväest olenevatel põhjustel, kuid siiski aastate jooksul olen sinna nii liitunud, et seda juurtega välja kiskuda võimata. Tunnen siiski teatud määral igatsust sõjaväe järgi, seda enam, et siin üldse sõjaväge pole. Viimast sõjaväelast nägin Londonis. Nii siis veel kord tänu isiklikult kõige enam Teile, kui ka kogu „Sõduri“ toimetusele.

Omast olemasolust ei oska öieti midagi kirjutada. Elan pisitasa ja olen oma eluga väga rahul,

ei mõtle ka kunagi tagasi pööramise peale. Olen seni ajani tööd ka siin ning seal leidnud, nii et väike sissetulek on senini olnud, mis lahedat elamist võimaldab. Sügisel valisin omale maatüki ka välja, kuid seal pole veel jõudnud öieti mitte midagi ära teha, katsun enne natuke raha teenida, sest kulud tee peal tegivad nii puhtaks, et siia jõudes peaaegu pennigi küünis. Praegu siin on veel kõva talv, sest oleme kõrgel mägedes, kuna mõne tunni sõit raudteel siit edasi, seal on juba täieline kevade lilledega. Meie aga pidasime siin neid mägesid paremateks, sest on rohkem sarnane Eesti aasta aegadele. Õhk on siin ütlemata hea ja mõjub täiesti kosutavalt. Haigusi siin peaaegu ei teata, puudub ka kohalik arst ja peale hamba arsti ei mäleta ka keegi, et siin mõni teine oleks käinud.

Lähemad naabrid on meil siin indiaanlased. Väga sõbralik rahvas siiski ja ei tiku sugugi peanaha kallale. Elavad nad peaaesjalikult jahist. Usu poolest on nad väga jumalakartlikud ning käivad isegi kaks, kolm korda päevas kirikus (kato-liiklased). Üht peab veel nimetama, et ka vargust siin ei tunta. Ei lukusta keegi uksti, sest selleks pole tarvidust.

Sain indiaanlaste pealikuga väga heaks sõbraks. Tema, umbes nädal tagasi, tõi oma püssi minu kätte parandada ja et ma raha töö eest ei võtnud, siis ütles, et indiaanlane ei unusta kunagi, kui talle on head tehtud. Eila õhtal tuli jälle meile ja tõi põdra liha umbes 50—60 naela. Räägivad nad peaaegu kõik väga hästi Inglise keelt ja paljud veel ka Prantsuse keelt. Nende oma keel kõla poolest tuletab väga Hiina keelt meelde. Oma kultuuri neil nähtavasti ei ole. Lähem vist liig igavaks oma üksikasjalikkusega, kuid vabandage, elan ju põlises metses, eemal tsivilisatsioonist.

Nii siis lõpetan. „Sõdurile“ ma püüan järgmise postiga midagit saata, kui aga peaks kõlbama. (posti saame üks kord nädalas).

Südamlikult tervitades

Teie M. H. Saar.

KAITSELIITLANE

Rahva eluvõimust.

(Sana ja Miekka nr. 2. — 1925.)

Rahvaste vahelises olemasolu võitluses austatakse ainult seda rahvast, kes endale oma jõuga suudab ja oskab austamist saavutada. Rahva hingeline ja majandusline tasapind ei ole seega mõõdupuuks, mille järele rahvast hinnatakse, kui rahva aineiline ja vaimline kultuurelu ei esine võimsana rahvusliku ja riikliku elamise tahtena. Selle elamistahte ainus väljendus on kindlasse kaitsetahtesse riietuv rahvusline enda austamise ja oma väärtuse tunne. Kaitsetahte tulemusena, kui see õige ja tõeline, on loomulikult võimas ning tegevusvõimeline ka kaitseasutus.

Rahvuslik endaaustamine, kaitsetahe ja kaitseasutus — need otsustavad rahvuskonna võimu ja seisukorra rahvaste hulgas meie päivil, ning veel kaua aega peale meidki. Nende järele hinnatakse rahvuskonda, neist on ärrippuv, millisel määral võib rahvas oma iseseisvat olemasolu saavutada ja seda alalhoida, et rahvusvahelisel kaassammumisel tema huvidega arvestataks.

Rahvuskonna edu on ikka ka rahvuskonda moodustavate üksikute liikmete edu. Kannatab eelmine, kannatab paratamata ka järgmine. Kaitseasutusele toodud ohvrid langevad ajajooksul, varem või hiljem, ühes protsendidega rahvuskonna, ning ühes sellega ka rahvuskonna üksikute liikmete kasuks. Kaubanduses, ühistegevuses, rahvusvahelises rahaasjanduses jne., on kahest alati see üle, kes eluvõimsam, tema saab nõrgema tahtejõulise arvel kasu, kuna ta omi huvisid paremini valvata suudab. Samasugune lugu on ka rahvusvahelisel vaimlisel kaassammumisel. Ikka on nõrgem rahvas võimsama rahva kultuurilise mõju all.

Eelpool öeldu kinnituseks võib tuua luge-matal arvul näiteid ja tõendusid inimkonna ajaloost. Alati, kui rahvuskonna eluvõim nõrgenenud, ja tema kaitsetahe on kadunud üksikute isikute petlikkude huvide asetamisega kõrgemale üldistest huvidest, — alati siis on ka rahvuskonna olemasolu kadunud ja rahvas langenud eluvõimsamate rahvaste jalge alla. Tema üksikud liikmed on kaotanud selle, mille kasuks nad loobusid üldistest huvidest: on

kaotanud oma heaoleku, (Assiiria, Babiloon, Kreeka, Kartaago, Room, j. t.)

Kuid meil ei tarvitse ajaloost tõendusid otsida. Neid pakub küllalt meie omagi aeg. Rahvusliku elujõu ja selle poolt kantud sõjariistus võimuga peab Inglismaa üleval omal ajal loodud maailma valitsemise, mis tähendab määratud majanduslist ja vaimlist edu Inglismaale ning tema kodanikele. Imekspanemise vääriline sitke elamistahe hoiab Prantsuse rahvast üleval, hoolimata tema alalisest rahvaarvu vähenemisest, ning kindlustab Prantsusmaale sellast majanduslist ja vaimlist edu, missugust temal, ega tema kodanikkel mingil tingimusel ilma sõjariistus võimuta ei oleks ja mida ainult elamistahe üleval peab.

Ning selle vastu: mis tähendab rahvaarvu ja loodusrikkuste pooltest võimas Hiinariik rahvaste peres? Lihtsalt mitte midagi. Võõrad rahvad näppavad tema paremad sadamad, võtavad oma hooli alla raudteed ja kivisõe kaevandused ning rikastuvad Hiina kulul, segavad end ta sisemisse ellu, ega luba teda ennast arendada ja iseseisvalt areneda. Hiina naaberriik, palju väiksen, ja vaesem Jaapan, on sellevastu Mandshuuria sõjas Vene vastu näidatud rahvuslise eluvõimu tulemusena saavutanud suurriigi seisukoha, mille toetusel ta niihästi ainelist, kui ka hingelist kultuuri võimsalt arendab.

Raske on hinnata, palju Hispaania õnnetuma Marokko sõja tõttu rahvusvahelises elus kahju on saanud, — sõja tõttu, mis on osutunud, et Hispaanial ei ole, vähemalt praegusel ajal, õiget rahvuslist eluvõimu. Samuti kaotas Itaalia oma kuulsuse ja au kurva Abessiinia sõja läbi. Türgi vaevleks veel praegugi, niihästi aineliselt, kui ka vaimliselt, sunnitud rahu ahelates, kui tal poleks õnnestanud oma ärataja Kemal-Pasha juhatusel tõusta ja ootamata eluvõimu väljendada. Nüüd määrab Türgi rahvas ise saatuse, oma looduslikkude rikkuste üle, väljendades paendumattust, ning seda tagajärjekalt, isegi Inglismaa vastu, viimasega Mesopotaamia õliväljade üle vaieldes. Enne Kemali sõda oleks temaga nagu varemgi, kui „haige mehega“ ümberkäidud.

Kuid meie oma rahvas! See on alati suutnud kanda ohvreid ja võitlust, kuid ta on võidelnud pimedast peast, ilma pea-sihita ja rahvusliselt magava rahvana. Võitlusega pole ta suutnud omale midagi saavutada, kuna ta ei ole omale midagi püüdnud. Vabadussõda 1918 a. oli esimene võitlus, kus Soome rahval oma peamääramine oli, kus ta võitles ise oma tuleviku eest. Ühe tõukega tõusis ta siis —

tõsi küll, ainult alamale astmele — kuid siiski rahvuste hulka. Nüüd ei ole enam küsimust, kas Rootsi või Vene.

Soome rahva endaaustamisest — kaitsetahtest — kaitseasutusest on ärarippuv, kas temast ajajooksul jälle Venemaa saab, või selle vastu: kas tõuseb ta ülespoole — mööda neid astmeid, mille peale ta 1918 a. astus.

A. R.

Lahingtegevus linnas.

K. Ainson.

(Lõpp).

Pealetungi plaan.

Pealetungi plaani kokkuseades peab silmaspidama, et ka linna lahingus tuleb pealöökk anda vastase elava jõu hävitamiseks. Ühes sellega tuleb löök nii juhtida, et kiiremini oma kätte saada valitsemise keskkohi, vallutades linna taktiliselt ja eluliselt tähtsad punktid, ning ühenduste keskasutused. Agentuur-, kui ka kõigi teiste luureandmete põhjal seatakse kokku pealetungi ja rünnaku üldplaanid, mille järele: a) linn jagatakse piirkondadesse, määrates igaühe valdamiseks eriuksuse; b) ründe väeosad igas piirkonnas juhitakse igaüks omas suunas ühes oma suurtükiväe, soomusautode ja tankidega, kusjuures igasse tänavasse määratakse erisalk (kompani) jalgväge ühes tarvilise osa tehniliste jõududega (suurtükid, soomusautod, pommi-pildujad jne.). Tänavlahingut juhtiva ülemuse käsutuses peavad olema liikuvad reservid, kellele tarvitada võimalikult valmis hoitagu tarviline arv kiireid liikumisabinõusid (linna raudtee, tramm, autod, voorimehed jne.)

Väeosade liikumise iseäraldused linnas.

Liikumise kord linnas oleneb peasjalikult tänavate laiusest. Eelkaitse moodustub eeltökeest, mis varustatud suure hulga kergete kuulipildujate ja käsigranaatidega. Tõke liigub eel kahe harvendatud kolonnina ühe kaupa, üks ühel teine teisel pool kõnniteel, ligi maja seinaga ja silmas pidades vastaspoolse maja aknaid. Tema järele 25—30 meetri kaugusel, niisama kahel pool tänava äärt, tulevad tõkkele juureantud kerged kuulipildujad. Kuulipildujate järele liigub eelkompani ülem (kompani, kust oli välja saadetud eeltõke) ühes tormajate osaga. Sellest samast kompanist kuni peajõudude algeni, sammuvad kahel pool tänava äärt sõdurid harvendatud noolrivis, eesmärgiga valvata vastaspool asuvate majade akende ja katuste järele ja et tarbekorral eelvägedele abiks olla kõrval- ja põiktänavate sulgemiseks. Viimane on tarvilik vaenlase tiivadelt peajõududele ootamata kallal tungimise ärahoidmiseks. Peajõud liiguvad tänavatel niisama kahel pool tänavat trotuaarisid mööda, kuna vankrid ja suurtükid kesk tänavat lähevad koondatud ridades. Suurtükiväele määratakse eriline kaitse iga suurtüki järele liikuva kaariku näol laskevalmis kuulipildujaga. Suurtükid on laetud kartetschiga. Numbrid on varustatud karabiinidega ja liiguvad jala. Hobused, nii vooris kui suurtükiväes, asendatakse autodega.

Järelvägi sammub samas korras, kui eelvägigi. Otsekohe järeltõkke taga liigub ka kaarik laskevalmis kuulipildujaga ehk, mis veel parem, soomusauto, sest lihtjalgväge piilkond võib kergesti saada ära lõigatud.

Tihti on kasulik mõnd tänavat liikumiseks sulguda seega kolonnide liikumist teistes tänavates kindlustada.

Selleks kasutada liht okastraadist tõkkeid ehk sama-suguseid kantavaid tõkkeid. Neid valvavad selleks määratud jalgväe postid, mis asetatakse 25—30 meetrit tõkkele, varjatult ligiolevates majades ehk hoovides.

Liikumisel tuleb iseäralist rõhku panna külge ja seljataguse kaitse peale. Parem on mitte rutata, vaid läbimindud raioon kõigi ootamatuste ärahoidmiseks korralikult läbi otsida. Tihti on vaenlasele just kasulik meid takistamata mööda lasta ja siis kas seljatagant ehk külgedelt ootamata kallale tungida, nagu juba eelpool tähendatud.

On tähtis, et eelvägi, kokkupuutudes vastasega, algab viimasega tulivõitlust, muretsedes sellega täiendavaid teateid vaenlase seisukohtade üle, mis tähtis peajõudude tarbekohaseks tegevuse juhtimiseks. Peab silmas pidama, et piiratud ruumi töötav kõike jõude võimata on ühekorraga võitlusele saata. Võitlust peavad sellepärast üksikud salgad, mis liiguvad noolrivis. Kõik ülejäänud väed jäetakse seisma ja ilma-aegsete kaotuste ärahoidmiseks paigutatakse majadesse varju. Igatahes ei tohi väeosad lahingu ajal tegevusetult tänavale jääda.

Meie jõudude edasiniikumise arvesse võttes, viib suurtükivägi, mis võib ka väljaspool linna piire asetatud olla, oma tule üle nende punktide pihta meie edasiliikuvate vägede ees, mis meie edasitungimist takistavad. Selleks otstarbeks liiguvad ühes meie eelvägedega ka suurtükiväe vaatlejad, kes oma patareidega kiiret ja kindlat ühendust peavad.

Ka lennukid võivad mõnikord side abinõuna saada ära kasutatud, omi vägesid ähvardava hädaohu eest hoiatades.

Rünnak.

Kui meie eelvägede edasiliikumine vaenlase tulega seisma pandud ja otsekoheste vaatluste ja luurega vaenlase seisukohad kindlaks tehtud, asutakse üldoperatsiooni plaani kohaselt, vaenlase seisukohtade ründamisele, moodustades, kui tarvilik, peajõududest erilised ründesalgad, nagu eelpool tähendatud. Ründatakse peasjalikult tähtsamates taktilistes suunades (punktid, kust noleks võimalik terve linna järele valvet korraldada) Siin peavad jalgväge mõjuvalt toetama meie tehnilised abinõud — suurtüki-, inseneri- ja soomusvägi. Suurtükiväe koosseis peab võimaldama eriti iga ehituse purustamist, kus oleks mõeldav vaenlase katse meie salkade edasiliikumist seisma panna. Paremaks suurtükiväe tagajärgede saavutamiseks peab vaatluseks ja tule korrigeerimiseks sündsad kohad oma alla võtma, kust siis eelvägedega kaasasliikuvad suurtükiväe vaatlejad tulistamist juhivad. Kõige võimalikumateks tegevuse objektideks, mis meie liikumist takistavad, võivad olla tänavale ehitatud parikaadid ja kindlus-

tatud majad. Neid katsutakse meie haaravate vägede poolt suurtüki ja miinipildujate tulega purustada ehk rünnatakse seljatagant, külgedelt naabri tänavate, hoovide ja majade kaudu, tarvitades selleks teesid üle katuste, läbi seintesse lõhutud avauaste jne. Rünnaku kordaminekuks mõjub suuresti kaasa ka tulistamine katustelt, palkonitelt ja meie käes olevate majade akendest

Maja valdamise juures on tähtis tema kaitsjaid välisilmast isoleerida, maja ründamist kõiksugu tuleriistadest ette valmistada, iga ründavale kolonnile selge ülesanne anda ja kaitsjate põgenemise teed ära lõigata. Just viimse tingimuse täitmata jätmise tõttu pääsesidki meil 1. dets. tähtsad kurjategijad ja mässujuhid Balti raudtee jaamast põgenema. Maja tuleb hoida meie alalise igakülgse tule all. Niisuguse tulistamise otstarbeks on kasulik naabrimajade katustele asetada kuulipildujad. Rünnata tuleb maja sellest küljest, kus vähem aknaid. Esialgu peab aga paremad juurepääsuteed kindlaks tegema. Kui rünnak on tarvilikult ettevalmistatud, tormatakse kallale järsu ja kiire hüppega. Rohkem kaotusi on sissekäikude ja uste valdamisel. Sellepärast on tarvilik neid enne, maksu mis maksab, katsuda suurtüki tulega purustada. Hari-likult on nii, et peale miinipildujate tarvituselevõtmist kaitsjad otsekohe loobuvad omist seisukohtadest. Nüüd peab kõik abinõud tarvitusele võtma, et neid mitte lasta põgeneda.

Tänavat mööda edasi tungides on tihti kohe raske selgeks teha, missugust maja vastane mõtleb kindlasti kaitsta. Sellepärast ei tohi mitte kohe lubada korratut tuleavamist ja majasse tungimist, kust meie peale lastud. Tarvis on aga maja oma alla võttes isoleerida ja puhastada vaenlastest naabruses olevad majad. Kui selgub, et vaenlane maja kindlasti oma käes hoiab, siis korralik rünnak ette võtta. Juhus- liselt kusagil majas asuva vaenlase tõkke poolt avatud tuli ei pea meie edasitungimist peahis mitte seisma panema vaid selle vastu jäetakse erisalk, mis niisuguse tõkke likvideerib, kuna peajõud oma ülesannet täites edasi tungivad.

Juhtumisel, kui tegemist on mitte täieliselt kindlustatud majaga, vaid ainult mõnele maja aknale ülesseatud üksiku kuulipildujaga, peab niisugune kuulipilduja pesa likvideeritama otse tabamisega miinipildujast. Kui pealetungijal on teateid, et vaenlane on omad laskurid ja kuulipildujad katustele asetanud, peab tähendatud majad, kus vastane oma kuulipildujatega asub, kohe sisse piirama ja selle, kõiki abinõusid tarvitusele võttes, kätte saama. Niisugusel piiramisel tuleb aga hoiduda liiga ägeda tulevahetuse eest, et mitte tabada oma ligidalasuvaid väeosasid. Siin peab tegutsema suuremalt jaolt käsigranaatide ja revolvritega.

Kui niiviisi teatav kvartaal vallatud, tuleb temas kindel kord sisse seada ja valve organiseerida eriti selleks määratud väeosadest. Tänavnurkadele ja tähtsamatele punktidele tuleb välja panna valvepostid, saata välja tugevad piirkonnad ning läbi vaadata kõik majade hoovid, keldrid ja teised urkad, et igasugu ootamatuste eest ennast täiesti kindlustada.

Endine kaitseliidu ülem.

Kolonel Aleksander Seiman.

Aleksander Seiman sündis 11. jaan. 1886. Pärit Pärnu maakonnast, Tõstamaa vallast. Üldise hariduse sai Pärnu linnakoolis, sõjaväelise — Vilno sõjakoolis.

Astudes Eesti sõjaväkke määrati 1. Eesti rügemendi ülemaks abiks. 1918 aast. ülendati koloneliks. Peale Saksa okkupatsiooni lõppu, kui Venega sõda algas, määrati ta 4. rügemendi ülemaks, hiljem korraldusvalitsuse ülem.

Praegu ranna-, õhu- ja sisekaitse ülemaks abiks.

Ühes I liigi 2. järgu ja II liigi 3. järgu Vabadusristidega on kol. Seimanil veel Vladimiri ja Anna aumärgid.

Ajutine kaitseliidu ülem kuni käesoleva aasta veebruari kuuni.

rema manööverdamise vabaduse ja võimaluse naabritega tihedamat sidet ning koostööd organiseerida ja alal hoida. Kindlustatud majade grupi vahel olevad tänavad parikadeeritakse; naabruses asuvate majade katustele põiktule saavutamiseks asetatakse laskurid ja kuulipildujad. Pea-sõjariistaks majakaitsel, nagu üldse linna lahingus on püss, revolver, kuulipilduja ja käsi-granaat. Suurtükiväge võib maja kaitsmisel vast ainult värvatekaitseks ära kasutada. Niisugusel üksiku maja ehk nende grupi kaitsmisel tuleb kindlustuda toidutagavaradega ja tulekahju vastu võitlemise abinõudega, sest siin juures peab arvestama ka veevärgi rikkiminimisega.

Ainult kaitsjate äärmine sitkus üksikute majade kaitsmisel võib, kui mitte päris seisma panna vastase edasitungimist, siis ometi suuresti takistada tema liiku-

Kaitse.

Linna kaitsmisel tuleb arvestada elanikkude meeoleuga ja tarvitusele võtta abinõud nende osaliste väljaastumiste vastu. Linn jaotatakse piirkondadesse, nagu pealetungilgi, andes iga piirkonna kaitse erilise juhi hooleks. Kõikide piirkondade üldkaitse koondatakse ühise juhi kätte. Linna piirkondade ja keskkoha vahel korraldatakse kindel side. Väeosade ümberpaigutamiseks ning laske- moona kohalevedamiseks kasutatakse ära trammid. Side alalhoidmiseks võetakse öösiti tarvitusele helgiheitjad ja valgustusraketid. Tähtsamad ühiskondlikud ehitused ja majad võetakse erilise valve alla.

Kogu kaitsejõud põhjeneb ootamatuse ja vastase üllatamise printsiibil. Selleks otstarbeks tuleb viimase võimaluseni ära kasutada maskeerimist, tänavate flankeerimist ja vaenlase pihta ootamatule tule avamist. Linna servadele ehitatakse kunstlikud tõkked ja tugipunktid. Tänavad sulutakse parikaadidega. Vallutakse kõik vaatlus ja taktiliselt tähtsad punktid, mis seespool kui ka väljaspool linna püree, kuid viimase ligiduses. Tänavnurkadele asetatakse varjatult postid kuulipildujatega. Eriti tulusad on kaitseks ära kasutada tänavnurkadel asuvad majad, just kivimajad kust avaneb tulistamise võimalus mitmes suunas. Ka teised suuremad, massiiv seintega, heade väljavaadete ja laiade tulistusväljadega ehitused kindlustatakse ja muudetakse tugevateks kaitsesõlmeks. Kindlusta miseks ja sitkeks kaitseks on parem valida juba, kui see vähegi võimalik, terve grupp majasid — isegi terve kvartaal — see annab suure

mise kiirust. See asjaolu omakord annab võimaluse võita aega tarvilisteks ümbergrupeerumisteks ja uute võitluspiirkondade korraldamiseks. Sellepärast tuleb niisuguste kindlustatud majade garnisoonideks määrada kõige kindlamad mehed, kes ennem on valmis surema, kui alla andma.

Lõppsõna.

Nagu kõigest eeltoodude näha, on lahingtegevusel linnades peale üldiste lahinguomaduste ja elementide ka palju sellaseid jooni, mis tänav-lahinguid kõikidest teistest lahingtegevustest erldavad. Et, nagu juba alguses tähendasin, eelkirjeldatud lahingtegevuse haru

tulevikus tähtsa koha võib omada, ning sellepärast-meie sõjavägi ja kaitseliit temaga hästi tuttav peab olema, siis loodan, et käesolevatele, enam-vähem üldistele harutlustele ning näpunäidetele lähemal ajal ka mujalt poolt täpsemad ja põhjalikumad tööd kõnesoleva küsimuse kohta järgnevad, mis meie korra ja julgeoleku kaitse jõudude väljaõpetamisele selles suunas kindla aluse aitaks panna.

Käesolevas töös olen kasutanud peaaesjalikult uuemaid Nõukogude Vene, kui ka mõningaid Saksa allikaid.

Kevadine.

Ülestähendused kevadiselt maalilt.

1.

Mu akna ette koguneb täiuslik kevad. Näen teda päikeseheledana, nagu vanalt hiigla maalilt. Puhaste, peente joontega on ta elustatud tumehallil lõuendil. Milline distsipliin ja värskus! Kas võisid nii korrektilt maalida Tizian, Velasquez või Rafael? Usun ei. Ükski surev inimene ei oska ultramariini, shangviini ja ookrit nii pehmelt ning sulavalt segada, et üleminekuks ei haavaks. Samuti ei suuda inimene asetada kunstilist vaatepunkti nii õigele kohale, nagu teeb seda meisterlik loodus kevades. Inimene ei mõista leida nimelt distantsi.

Varakevad loomisrõõmuga.

Sinisinises taevas mänglevad valged pilved, katki-kärjastatud tuulisest õhust. Nad jätavad päikese, et põgeneda tuhmissse metsa, kus eile veel oli lund. Edevad plikakesed, mõnel neist ruuduline rätt nurgeti õul ruttavad neile järele. Kuid otse nende silme all sulavad pilved õhuga.

Pole veel rohilevat väljavaadet. On alles eelaeg — kandmise ja valmimise aeg. Kuid see äratabki tänu-like tundmuse. Miski asi pole milgi nii ilus, kui ootel. Keslinna viivad tänavad on juba kuivad. Nagu verd soontes, voolab siin arvutult inimesi. Kuid nad ruttavad enamasti linnast välja, sukeldavad kõrval-alevitesse või heinamaile. Kevade tulles jätavad inimesed linna alati tühjaks ja õudseks. Vaid suur sadu võib neid eksitada selles.

* * *

Milline kiirustumine ning rutt valitsemas igalpool! Isegi aastaajal pole aeg oodata kalendri pööripäeva. Jooksevad kõik — aeg ja inimesed. See on võitlus-päevade pärandus. Sõjad töid endiga masinliku kiiruse ja läbematuse. Ja kas ei erine kaasaeg eelmisest ainult oma rütmi ja tempoga.

Kogu olemine on muutunud liialt reaalseks. Fantaasiast pole enam midagi. Ka aastaegade vahetus, mis enne suuri pöördepunkte tähendas, kaotab mehaanilise kiiruse tõttu oma võlu. Sarnane nähtus, kui kevad, on muutunud samuti läbi ajavaimu materjalistlikeks — hakanud aega taga ajama.

Ei saagi veel kevadet ootama ega igatsema hakata. Ta tuleb varem nagu tüütu külaline. Kui palju ilusat küll sellega hävineb? Kas ei möödu 75 protsenti meie elust igatsedes? Eks ole illussioonides meie elu-möte.

* * *

Vahest ilmuvad mu akna ette tuhkjad pilved. See on varakevad tavaline tuju. Sajab vihma hooti ja tugevasti. Läbi saju näib aga suvi kaugena ning kättesaamatuna.

Mu nägemusi katab halludune vihmalinik. Näib, kui oleks kunstnik Loodus hiivanud omale maalile vihmamantli. Inimesed liiguvad selle varjus, nagu minevikus, küürus läinud päevade raskusest.

Kevadine maal on kaotanud viimse oma kolo-riidi. Värvid lamavad elutult läbiligunenud lõuendil. Jooned on segipaisatud. Täielik pintslitõmmete segadus.

On imelik, et ka loodusel on inimlikud väiklased tujud — lõhkuda oma kätetööd. Tihti küsitakse, mil on rõõm suurem, kas ehitades või lõhkudes. Meie tunneme loomisrõõmu. Seda peame kalliks ja nimelt sellepärast, et loomine on raske, nõuab südame verd ning pingutust. Kusagil ütleb Nietzsche: Kunagi ei sünnitata löbu pärast. Küsige naistelt! Ent kui suur on siis loomisrõõm, seda õelge kõik loojad, nii kunstis, kui ka elus!

Lõhkumise rõõmu tunnevad terroristid ning anarkistid. Igatahes ei või olla ta väiksem loomisrõõm. Lõhkumistung on instinktiivne nähtus ja teostades instinkti soove omame rahuldust ning rõõmu.

Tõesti ei tea kinnitada, kumb osa on õnnelikum.

Ent vihma varjust ilmub jälle päike. Ta on looritatud ja naeratab, kui leinaja naine läbi pisarate. Selles naeratuses on tervendavat kaastundmust ja õndsust. Oleme unustanud jällegi sajud. Algab uus päikesepaiste — soojendav, õnnitlev ja elustav.

2.

Tänavune kevad toob varase külvi. Pööripäev pühkis pruunjailt väljult viimse lume, vaid peenrate ääres on teda veel sulamas. See on õnnelikum silmapilk, sest temas on lootusi ning kujutelm.

Õhtu ja õö vahelduvad päevaga tähepänematult. Kõik on ükskama pinev ettevalmistuse aeg. Talu-mees ei maga kunagi. Ta ainult simuleerib und, et end petta. Kevadel liigub tema aga vahetult jalul. Kesköö on õieti plaanitamise ning fantaseerimise aeg. Ja maamehe fantaasial on kahtlemata suur tõus ning lend.

Maamees on suurim egoist, kuid seda mitte enese, vaid teiste ja kogu riigi pärast. Tema lahendab kõik poliitilised ja sotsiaalooligilised küsimused alateadvuses. Ei kellelgi pole õiglasemat instinkti, kui põllumehel. Tema tajub ning seedib kõik loomusunniliselt ja ta ei komista kunagi.

Tean ühe maamehe, kes nii õigelt ennustas Eesti saatuse ilmasõja lõpupäivil. Finans asjanduses oleks olnud too sama vanamees meie rahandustegelastele vääriliseks eeskujuks.

Rahva omakaitse mõtet kandis ta juba ammuigi südame all. Veel läinud sügisel olin vanamehega kõneluses. Ta ütles: meie peaks kokkulööma kõik —

Kaitseliidu malevate juhid.

Tallinna maleva päälük kolonel-leitnant F. Pinka.

Friedrich Pinka sündis 20. oktoobril 1895 a. Viljandimaal, Kärstna vallas. Lõpetanud Valga realkooli. Sõjaväelise hariduse sai Pauli sõjakoolis ja Vabariigi sõjakooli ohvitseride kursustel. Ilmasõjast leitnandina osavõtnud. Eesti sõjaväe teenistusse astus 1918 a. Oli Scouts rügemendi ülemaks kuni selle likvideerimiseni 1921 a. Kolonel-leitnandiks ülendati 1. mail 1920 a. Viimati Kalevi pataljoni ülem.

F. Pinkal on ühes I liigi 3. järgu ja II liigi 3. järgu Vabadusristidega Vene Stanislause 3. järgu ja Anna 4. järgu aumärgid.

Sõjainistri käsukirjaga määrati kol.-leitn. Pinka kaitseliidu Tallinna maleva päälükku, arvates 1. aprillist.

Tallinna maleva pääliku abi insener Ed. Aavik.

Meriasjanduse peavalitsuse masinate inspektor. Vabadussõja ajal tegutses insener-mehaanik vanleitnandina.

Maleva pääliku abiks määratud 1. jaanuarist arvates.

mehed, naised, lapsed. Eriti usaldan ma viimaseid ja juba sellepärast, et nad võivad mehi vaimustusse ajada ning neis tuld tekitada."

Kas pole selles paljugi tõtt. Soomlased hindavad naiste tegevust omakaitse organisatsioones väga kõrgelt.

Ja kui nüüd sündiski meil kaitseliit, polnud vana-kest enam. Võib aga olla, jääbki tema teeneks omakaitse mõtte õhku laskmine. Suured ideed püütakse alati õhust. Keegi peab neid sinna aga varem külvanud olema.

* * *

Saabumas õhtu. Ta tuleb üle kündide talu õue. Ent põllumehe õdang algab alles päikese loojenedes, nagu kardaks ta päikest. See omamoodi ebausk ongi tiivustajaks tööle ja mitte üksi maamehele.

Õhtu tules kogunevad R. valla mehed metsaäärsele legendikule, mis asub külast väljas. Samal platsil löödi läinud aastal jalgpalli ning kohalikk meeskonda peeti kogu kihelkonnas paremaks. Legendik on juba korralikult kuiv ja puhas.

Nüüd peavad siin valla kaitseliitlased riviõppust ning laskeharjutusi. Neid ei ühenda veel hall valgete kantidega kuub. Toiming kestub hilisööni.

* * *

3.

Kaugelt kõlavad orkestri helid, neist üle aga trummi rütmiline ja hoogne mürtsumine. Kõik tuleb nagu õhust. On tundmus, kui oleks see saadetud kevadega. Neis helides on vabaduskirge ja jõudu. Paljude riikide ja rahvaste ülesehitumine on olnud seotud muusikaga, lauluga ning orkestriga eriti.

Soome maalikunstnik Albert Edelfeldt on loonud jõulise pildi — „Porilaste marss“. Selles kujutatakse soomlaste vabaduspüüdu ning isamaalist vaimustust. Kuid mitte ainult Soome vabadusmõte ja kirg ei ela selles pildis, vaid kõikide ehitajate ning loovate rahvaste oma. Nii palju temperamentit ja hoogu on selles pildis.

Juba see pilt viib ekstaasi, mis veel siis kui näeme sarnast elujõulist rahvast tegelikult laulmas, või mängimas. Kõik Soome-Ugri hõimud on tõuliselt laulusse kasvanud. Ungaril on väarikas ja tihe lehekülge muusika ajaloos. Liszt, Erkel, Kodály, Lehar jt. on euroopalikud helikunstnikud.

Kuid ka meie soomlastega sünnime ja sureme laulus.

On varane pühapäeva hommik heledapäikese ja vallatu tuulega. Inimesed liiguvad rõõmsatena tänavail, kui lennates. Orkester mängib juba lähedalt.

Kõrged noodid lendavad nagu peene niidiga majade vahele.

Suur rahvalaine tungib tänavale. Nende vahel sammuvad kaitseleitlased hommikusele jalutuskäigule. Meie rahvusline ilu — maitse on leidnud kaitseleitlastes väärilised kandjad. Kuid ühes sellega on nad meie jõu ja teotahte märk. Ühtlane hall munder valgete kantidega kisub kõikide pilgud enesega. Ta on sulav ja pehme ning vastab täiel määral meie maitset. Rütm, hoog ja vaimustus paneb kõik liikuma. Ka celarvamised sulavad sellesse liikumisse. Jääb ainult ülendav kaasaelamine ja nauding.

Poutpurri Eesti viisidest. Tuleb jälle meele Edelfelt'i pilt, temperamentist ja vaimustusest lõkendavate nägudega. See on loomulik elamistaehe, väljakutsutud muusika helidest. Kui palju jõudu ning tegevusrõõmu läheb sellega kaduma, et puudub äratava parajal ajal! Inimene ei ole kunagi tühi ja see on kindel juba bioloogiliselt. Ainult vaja pikset ja välgutuld, mis takistavad mähised purustaks.

4.

On juba mõnd aastat rahukevad. Udustena ja kaugetena näivad meile sõjapäevade kontuurid. Võiks ehk juba unustada kõik selle, mis olnud. Ainult võitluse saavutus ei luba seda. Oleme saavutanud võitlustest iseseisva riigi ja sellel lasub veel lahingpäevade paratamatus. Isegi kevadises õhus liiguvad sõja- aegade järeltuuled. Rakse, väga raske unustada võitluse lu lahingpäevilt!

Võitluse psükoloogia vastab meid täiel määral. Nagu oleksime läbi elanud suure tõulise murrangu, nii väga oleme viimaste aastatega sõjastunud. Sisemine lõhkumistung — anarkism — on võrsunud meil sõjatungiks, mida võib juhtida ja ohjastada ainult instinkt. Oleme üldse mõistuse jõu juures hakkanud kahtlema.

Patsifismil pole meil pinda. Teda ei saa iseenesest iialgi mahasalata, kuid tänapäev kohustab meid alati seisma valvel. Noor ja väike riik nõuab seda eriti. Meie peame kasvatama alaliselt sõjalist jõudu, mobiiliseerides kogu rahva.

Soome-Ugri rahvad on väga sõjakad. Ainult meie eestlased, oleme tahajäänud. See ei tähenda muidugi, et meil puuduks sõjaline jõud ja kaitsetaehe. Tõuliselt on eestlane samuti paendumatu ja sitke. Ungarlased, toetudes rahvaste ajalooliku õiguse päle, on alati valmis relvastuma sõdades kaotatud maade tagasi-

võtmiseks. Soomlased vihkavad südame põhjast vene-lasi. Eriti asjast huvitatud on Soome üliõpilaskond.

Meie oleme aga olnud veel leplikud. Meie tahame hääsõbraliku vahekorda luua solidaarselt kõikide riikide vahel. Ja kuis võiksimegi kõnelda sõjategevuse alustamisest teiste rahvastega, kui oma kodu kaitsemine nõuab alles suuri jõupingutusi. Selleks on aga eestlasel küllalt iseloomu. Ta võib muutuda väga vihaseks, kui keegi tuleb lõhkuma tema ülesehitavat tööd.

* * *

On rahvaid, kes rahvusküsimuses on ükskõiksed ja lojud. Nende hulka ei kuulu aga Soome-Ugri rahvad. Ungarlased sammuvad selleski küsimuses kõigist ees. Soomlased süüdistavad endid, et nad pole veel täielikult rahvusluse aatest arusaanud. Nende seisukohalt auksime meiegi algstaadiumis, sest ka eestlaste seas pole rahvuse mõiste õieti välja kujunenud. Ei võiks oma rahvast siin küll kuidagi süüdistada. Suuremas enamuses suudavad nad rahvusaatest lugupidada. Suure rahvusluse jõu saavutus ongi meie iseseisev riik. Ainult vähe pilvis ja selgusetu on rahvusluse probleem meil veel — liigub kahe äärmuse vahel. Noorele rahvale on omane sellane lainetamine, kuid aeg on jääda püsima. Peame püsima jääma juba riigi ja ta kodanikkude hää nime ja autoriteedi nimel. Kaitsetegevus nõuab teadlikku ja süvendatud rahvustunnet. Kõikumist kahe äärmuse — rahvusluse ükskõiksuse ja maru-rahvusluse — vahel ei saa rahvaste arengus õigeks pidada. Selles väljendub idealoogia ja kultuuri puudus. Meie peame omama õige ning kindla rahvusluse meel-suse. Ja selleks on meil palju tänulikke eeldusi. Meie rahval on tahet ja jõulist materjali.

Kaitseaparaadi üks tähtsamaid ülesandeid on kasvatada ning süvendada rahvuslist ja isamaalist tunnet. Selles on meil juba palju räägitud, vahest isegi tüütavuseni, kuid küsimus jääb alati uueks ning nõuab meeletuletust, Vast loodud kaitseleit on sündinud rahva vabast soovist. Seesugusena on tal otsekohesed õigused ja kohused viia kodanikke õigele rahvuslikule mõistmisele. Kuid seda ei saa pähe lugeda ei aita ka mingi instituut. Tuleb ainult luua tegelikust toimingus soodne vahekord. Rahvusline vaim peab igast tegevusest välja hoovama.

Ka kevad toob seda enesega rikkalikult. Peab aga ainult mõistma ja tundma. Ivi.

ÕIGEAEGNE HOOLITSEMINE.

Alati on iga perekonnaisa kohuseks olnud laste ja omaksete eest oma enneaegse surma korjaks muret kanda. Seda enam peame meie praegu, kus meie tulevik tume on ja kus meie oma ameti, ehk vabatahtlikult oma peate võetud kohuste tõttu — oma kodumaad viimase veretilgani kaitsta, ühtepuhku oma elu jätta võime, kui püha kohuse peale vaatame, et kõik, mis meie võimuses seisab, omaksete kindlustamiseks oleks ära tehtud.

Kõige parem oleks muidugi, kui meil võimalik oleks omaksetele teatud kapitali järele jätta, et nad sellest elada saaksid, ehk vähemalt esimesest raskest ajast üle saaksid.

Suuremal osal meie seast on see aga võimata; isegi mõtte, et võiksime tarviliku summa korjata, peame kõrvale jätma: mitte ainult sellepärast, et see praegustel oludel üliväga raskendatud on, vaid et meie täna veel vähem kui enam teame, kui kaua meil võimalus korjamiseks on. Õige tee oleks siis leitud, kui võimalik oleks meie enneaegse surma riisikot kõrvale jätta ja selle võimaluse annab meile elukinnitus.

Kinnitatud kapital on tegelikult juba algusest saadik olemas, ja meie võime kindlad olla, ükskõik kui palju meie preemiaid maksnud oleme, — raha saab väljamakstud siis, kui see kõige tarvilikum on, see tähendab, kohe peale meie surma.

Kinnitus A.-S. „Eka“ Tallinnas, maksab kinnitatud kapitali ka siis välja, kui surm kodanliste rahutuste ehk nende tagajärgede tõttu juhtub.

Seltsil on selleks küllalt suured aktsia- ja tagavarakapitalid, et kinnitatud summa väljamaksmine igal juhtumisel kindlustatud on.

Ka õnnetusjuhtuste kinnitust (kaasa arvatud kodanlikud rahutused) võib A.-S. „Eka“ toimetada; need kindlustavad meid invaliidsuse puhuks õnnetusjuhtuste vastu.

Sellepärast ärge viivitage, saatke seltsile postkaart, kus üles antud Te' nimi ja tund. aeg (õnnetusjuhtuste kinnituseks ülesanda ka elukutse ja amet) ja Teie saate maksuta ning Teile mittekohustavalt Teie pool soovitud eripakkumise.

Tartu kaitseliidu Treffneri gümnaasiumi lentsalk.

Mälestused kaitseliidu sünnipäevilt 1918 a.

Treffneri gümnaasiumi kaitseliidu lentsalga noored liikmed olid neist esimestest, kes Tartus novembril 1918 aastal vabatahtlikult kaitsetegevusse astusid.

Kui novembril 1918 a. Eesti kaitseliitu looma hakati, tekkis ka mitmel Treffneri gümnaasiumi viimase klaasi õppuril mõte ellu kutsuda gümnaasiumi juure kaitseliidu lentsalka. Gümnaasiumi direktorilt K. Treffnerilt saadaksegi seks luba ja lentsalka hakatakse vastu võtma õppureid, alates 5. klassist.

Alguses tuli tegutseda ettevaatlikult. Suur puudus oli relvadest, kust saadi, sealt muretseti neid salaja. Õppurid töid päevavalgele sakslaste eest ärapeidetuid püsse, revolvreid, tääke, mõõku, padroneid ja käsigranaate.

Õppusi hakkasid juhatama gümnaasiumi õppurid — endised Vene ohvitserid — noorem leitnant J. Kase, lipnikud V. Lööke, A. Martinson ja K. Vatter, junkur A. Link, noorem-allohviter H. Tiit ja õppurid G. Parts ning A. Tattar. Esialgul peeti õppusi õhtuti gümnaasiumi saalis, hiljem kommertskooli õuel.

Samal ajal asutasid ka kommertskooli õppurid oma lööksalga.

Vabatahtlikkude mobilisatsiooni väljakuulutamisel astusid paljud viimase klassi õppurid Tartus vormeeritavasse 2. jalgväe rügementi, mõned aga sõitsid Tallinna, et seal ratsarügementi astuda. Samuti lahkuvad ka mõned ohvitserid. Lentsalga juhtideks jäävad vaid lipnik V. Lööke, v.-allohv. A. Luha, õppurid Ruus, G. Parts ja A. Tattar. 6. detsembril pannakse gümnaasium jõuluks kinni. Samal ööl tuleb lentsalk relvadega pöranda alt välja, et linnas valveteenistust pidama hakata. Mindi avalikult, — püss õlal, lint ümber varuka — kella 8 õhtuks raekoja poole, kus asus linna kaitseliidu staap. Staabist saadeti välja korrapidaja ohvitseri poolt postid ja patrullid. Viimased liikusid tänavaid, postid aga olid esialgul sadamas end. Vene Peipsi laevastiku kahurlaevade juures ja peal, milledele sakslased olid relvad äravõtnud.

7. detsembril saab lentsalga staap omale ajutised ruumid Auriku tän., end. hotell „Victoria“ ruumesse, kus ka linna 2. jaoskonna staap asus. Saadakse teateid, et mitmel pool linnas on peidetud Vene sõjavägede maha jäänud varustust. Et neid kätte saada, muretsetakse linna komandandilt orderid läbiotsimise toimepanemiseks, ning lentsalga liigete A. Luha, E. Meose ja teiste energilisel tegevusel läheb korda leida mitmel pool linnas Vene sõjaväe ärapeidetud varustust, relvu, laskemoona ning lõhkeaineid.

Õöl vastu 8. detsembrist läheb patrulli vanemal A. Luhal korda Pihkva tänaval, tapamaja juures, taanduvalt Vene „valgete“ väesalgalt äravõtta relvu, sest neid ei lubatud relvastatult linna tulla. Saadakse mitu kuulipildujat, hulk püsse, padroneid, rakette ja käsigranaate, mis hiljem 2. jalgväe rügemendile üle antakse. Et ruum 2. jaoskonnaga koos töötades kitsaks kippub minema, kolitakse Munga tänavasse, end. Vene Alexandri gümnaasiumi ruumidesse. Senini töötas staap omal kulul, nüüd hakatakse abi saama Naisseltsilt ja teistelt organisatsioonidelt soojade riiete, jalanõude, kinnaste, tee, suhkru ja tubaka näol.

Instruktoriteks komandeeritakse lentsalga juure 2. jalgväe rügemendist noorem-allohviter B. Kofkin (sai kangelasena surmavalt haavata Rannu lahingus, 16. jaanuaril 1919 a., — vabadusristi kavaler) ja junkur A. Link.

Lentsalgal valitses püssides n. ö. „Paabeli segadus“. Siin oli igat seltsi püsse, alates vana „Berdanka“ga ja lõpetades moodsate „Winchester“itega“. Nagu püsse, nii oli ka padroneid igat seltsi.

18. detsembril lahkusid Saksa viimased väeosad Tartust. Ööl vastu 18. detsembrist, lentsalga liikmed

E. Meos ja R. Rosenbach, kes seisid postil Tiigi tänaval ühe Saksa väeosa staabi juures, võtavad lahkuvail sakslastelt üle väeosa ladud, kust saadakse mõned püssid, aga ka suurel hulgal käsigranaate, püsse ja muud sõjalist varustust.

Kurikuulsa „batjka“ Bulak-Balahovitshi äraandliku teguviisi tõttu Võru maanteel olid meie väed sunnitud ööl 20. vastu 21. detsembrist Tartu linna mahajätma.

Lentsalga kraam sai mahutatud end. Saksa voori-vankritele. Neile liigetele, kes kaasa lubasid tulla, jagati välja vanad Vene sinelid ja papahad, uued saapad, vildid, sigaretid, püssid ning padroneid.

Ei saa tähendamata jätta nähtust, et mõned lentsalga liikmed, niipea kui olid kättesaanud oma varustuse, kadusid ja ei näidanud enam oma nägu. Palju oli ka neid, kes taandumisel põgenesid.

21. detsembril kell 5 hommikul jäeti Tartu linn maha. Taandujaid oli vaid käputäis: kümnekond Treffneri gümnaasiumi k.-l. lentsalga ja kommertskooli k.-l. lööksalga liikmeid, eesotsas lipnik V. Lööke'se, junkur A. Link'i ja n.-allohv. B. Kofkiniga, samuti mõned üksikud linna ja maakonna kaiseliitlased ja 2. jalgväe rügemendi jäänised. Kaasa tulid 2. jalgväe rügemendi ülem kolonel J. Unt (praegu kindral-major), rahvaväe ülem kolonel-leitnant H. Kurvits, linna ja maakonna kaitseliitlased ülemad, leitnandid Gnadensteich ja J. Kuperjanov, linna k.-l. jaoskondade ülemad — al.-kapten O. Eller, leitnant M. Libene ja J. Kuuse ning Press, lipnik E. Mets, Dr. Kroll ja teised.

5 versta linnast eemal, Tallinna maanteel, hommikuses hämaruses ja lume tuisus on „lahing“ Raadi mõisa moonameestega, kes plaanvankritega Marramaa metsa puude järele olid tahtnud sõita. Et nad suure kisaga sõitsid, peeti neid enamlasteks ning et hirmul suured silmad ja taandujatel viimase võimaluseni närvid pingul olid, kutsusid esile mõned tagantpoolt lastud provokatsioonilised paugud laskmise. „Lahing“ lõppes sellega, et tapetud 2 hobust ning moonamehed ülejäänud hobuste ja vankritega küüti võeti. Peale „lahingu“ selgus, et nii mõnigi kaasatuli oli „jäljeta kadunud“. Hiljem saime teada, et need „jäneseid“ esimeste paukude järele püssid ja leivakotid maha viskasid, ning linna tagasi pöörasid.

Sama päeva õhtuks kella 6-ks jõuti Laeva vallamaja juure, kuhu öösiks jääd. Järgmise päeva hommikul kella 10 ajal jätkatakse edasisõitu Põltsamaa poole, kuhu õhtuks kella 6-ks jõutakse.

Leitnant J. Kuperjanov jääb aga peatuma Puurmani mõisa mõne ohvitseri, maakonna kaitseliitlase ja Treffneri gümnaasiumi lentsalga liigete — junkur

TUMEDASSE TULEVIKKU

läheb Teie perekonna tee, kui Teie tema eest õigel ajal hoolt ei kanna.

Eesti Kinnitus A.-S. „EKA“, Tallinnas annab Teile kõige soodsamaid tingimusi.

Suremine on iseenesest mõistetav, oma elu kinnitamine peaks samuti iseenesest mõistetav olema.

A. Linki, A. Luha, E. Nurki, J. Tossi, R. Rosenbachi, E. Rosenbachi, R. Nurki ja teistega. Seal paneb ta 23. detsembril aluse oma kuulsa partisaanide salgale.

Põltsamaale jõudes, mahutatakse kaitseliitlased seltsimaja saali, kus külmas saalis õlgedel nädal aega elutseda tuleb. Kaitseliidu juhatuse võtab oma kätte alam-kapten O. Eller. Kaitseliitlased hakkavad pidama siin valveteenistust.

25. detsembril sõidetakse leitnant M. Libene ja lipnik V. Lööke'se juhatusel mõnekümne mehega luurele Saddocküla mõisa poole, kust ilma kaotusteta järgmiseks õhtuks Põltsamaale tagasi jõutakse.

Söögiainetest oli siin puudus. Välja jagati Tartust kaasa toodud Saksa suhkurt, moosi ning sigarette, keedeti kus ja kuidas saadi, ka suppi ja kohvi.

Mõned Treffneri gümnaasiumi lensdalgaliikmed lahkuvad siit, et sõita Tallinna ja astuda seal soomusrongidele ehk meriväkke. 29. detsembril jõuab Põltsamaale noorem-leitnant K. Einbund (praegu siseminister) kes oli määratud Tartu kaitseliidu juhatajaks põhja väerinnale. Alam-kapten O. Eller annab temale kaitseliidu üle.

Sama õhtul pannakse toime seltsimaja saalis jumalagajätmise tantsu õhtu.

30. detsembri hommikul kell 11 sõidetakse Põltsamaalt Viljandi, kus n.-leitn. K. Einbund sellekohaste eeskirjade järele pidi Tartu kaitseliidu pataljoni vormeerima. Kella 9. õhtuks jõutaksegi Viljandisse, kus 1. jaanuaril 1919 a. Tartu kaitseliidu pataljon vormeeritakse. Kõik kaitseliitlased, kes kaasa tulnud, loetakse sõjaväelasteks, arvates 10. detsembrist 1918 a.

Sellega oli siis kaitseliidu Treffneri gümnaasiumi lensdalgaliik ühes teiste üksustega ühteliidetud. Kaotas oma endise nime ja iseseisvuse, jäi vaid 1. kompaniks selles pataljonis. Kompani ülemaks nimetati ilmasõja-aegne ohvitser alam-kapten Oskar Eller. Nooremaks ohvitseriks nimetati lipnik V. Lööke ja veltveebliks n.-allohv. B. Kofkin. 8. jaanuaril s. a. saab pataljon Ülemjuhataja poolt ümbernimetatud Tartu vabatahtlikkude pataljoniks, 21. veebruaril s. a. — Tartu kaitse-pataljoniks, ning 1. mail s. a. ühendatud I Tallinna kaitsepataljoniga 8. jalgväe rügemendiks.

E. M.-s.

Seadlus Soome kaitseliidu kohta,

antud 16. septembril 1921 a.

Sõjainistri ettepanekul seadlustatakse käesolevaga, tühistades 14. veebruaril 1921 a. antud seadlus, järgmiselt:

I. Üldised määrused.

§ 1. Kaitseliitude eesmärk on valitsuse juhendite kohaselt edustada rahva kaitsevalmisolekut ning kaitsta seaduslikku ühiskondlikku korda.

Selle teostamiseks:

1. annavad kaitseliidud kaitseliitlastele sõjalist kasvatust;

2. edustavad võimlemist, sporti ja rahvusliku aukasvatust;

3. tegutsevad tarbe korral alalisevää toena — ja 4. aitavad, kui selleks palutakse, korra järele valvavaid võimusiid.

§ 2. Kaitseliitude liikmeks võetakse vastu neid, selleks soovi avaldanuid Soome mehi, kelle ustavuse peale seadusliku ühiskondlike korra suhtes võib loota ja kes seitseteistkümmend aastat vanaks saanud. Erandina võib kaitseliidu ära nägemise järele ning vanemate nõusolekul liikmeteks vastu võtta ka nooremaid isikuid.

Kaitseliitu vastu võtmiseks heaks kiidetud isik peab enne kaitseliitu astumist pühalikult töötuse andma, et ta ausasti saab tegutsema kaitseliidu eesmärkide saavutamiseks, tingimusteta alistuma esimeestele (juhitledele) ja staabi määrustele, ja et tema ilma staabi poolt luba saamata ei lahku kaitseliidust, enne kui üks kuu on möödunud ajast, mil ta staabile esitas teadaande soovi kohta kaitseliidust lahkuda.

§ 3. Kaitseliitude sisemine korraldus on sõjaline (sõjaväeline).

§ 4. Kaitseliidu organisatsioonil, samuti kaitseliidu ringkondadel ja üksikutel kaitseliitudel on õigus muretseda ning omandada kinnis- ja vallasomandust ning vastu võtta testamente ja kingitusi.

II. Kaitseliitude raiooniline korraldus.

§ 5. Iga valla (kogukonna) kaitseliitlased moodustavad valla (kogukonna) järele nimetatud kohalise kaitseliidu. Kaitseliitude ülemjuhataja võib siiski,

ringkonna staabi arvamist ärakuulates, mõne kaitseliidu raiooni teisiti määrata, kui eelpool öeldud, mille juures temale kuulub raiooni piiride ja nime kinnitamine.

§ 6. Kõik Riigi kaitseliidud moodustavad Soome Kaitseliidu organisatsiooni.

III. Kaitseliitude valitsus.

§ 7. Kaitseliidu organisatsiooni kõrgem ülem on sõjajõudude ülemjuhataja.

§ 8. Kaitseliidu organisatsiooni tegevust juhatab kaitseliitude kindralstaabi abiga kaitseliitude ülemjuhataja.

Kaitseliitude ülemjuhataja tegutseb vahendita sõjajõudude ülemjuhataja alluvuses ja esitab temale, kui mitte esitis § 12 kohaselt sõjainistrile ei kuulu, neid kaitseliidu organisatsiooni puutuvaid küsimusi, millede otsustamine sõjajõudude ülemjuhatajale kuulub.

Ettepaneku kaitseliidu organisatsiooni eelarve kohta, kui võrd see riigi rahasse puutub, esitab kaitseliitude ülemjuhataja sõjainistrile.

Kaitseliitude ülemjuhataja peab varakult enne otsustamist sõjainistrile põhjendatud ettepaneku tegema nende asjade kohta, mis puutuvad riigi jagamist kaitseliidu ringkondaks, kaitseliidu organisatsiooni varustamist ja relvastamist, sõjajõudude reservi kuuluvate ohvitseride nimetamist kaitseliidu toiminguks, missugune nimetamise õigus § 12 kohaselt sõjajõudude ülemjuhatajale ei kuulu, ning muud ühistegevust alalisevää ja kaitseliidu organisatsiooni vahel.

§ 9. Kaitseliitude kindralstaabi tegevust juhib staabi ülem, kes tarviduse korral ülemjuhatajat asendab (ülemjuhataja kohuseid täidab.)

Kindralstaap jaguneb osakondadesse, missuguseid juhatavad osakondade ülemad.

§ 10. Kaitseliidu ringkonna ülem on ringkonna ülem. Ringkonna ülemale on abiks ringkonna staap, kuhu kuuluvad kaitseliitude poolt ühe aasta peale valitud neli alalist ja kaks asetäitjat liiget. Ringkonna staabi koosseisul on ringkonna ülem esimeheks. Peale selle on ringkonna staabis ringkonna ülema kasutada tarvilik arv kantselei jõude. (Järgneb).

LÄTI KAITSELIIDUST.

Kolonel Bolsteini muljed kaitseliidust.

Läti siseministeeriumi kaitseliidu osakonna juhataja kol. Bolstein, kes hiljuti maal ringreisul viibis, et kaitseliidu tegevusega koha peal tutvuneda, on oma reisimuljetest ajakirjanduse esitajatele seletanud järgmist: Viibides maal mitmetel kaitseliidu koosolekutel, jõudsin veendumusele, et kõige soodsam organisatsioon saaks loodud siis, kui kaitseliitlased ise oma arvamisi ja uuendusi teostaks, mispärast ma ka millaski oma tahtmist neile sunduslikuks ei teinud, sest on ju kaitseliidu organisatsioon asutatud vabatahtlikult.

Saadud muljetega võin täiesti rahul olla, kuigi küll mitmed küsimused veel korraldamist nõuavad. Iseäranis raske on ainealine seisukord. Kaitseliidu eelarve on alles kinnitamata ja organisatsioonile tarvilikke summasid tuleb muretseda korjanduste teel. Riigi poolt antav toetus läheb kaitseliitlaste kommandeerimise ja kantslei kuludeks.

Rõõmustavaks nähtuseks kaitseliidu tegevuses tuleb lugeda pidude, näitemüükide jne. korraldamist, millele suureks kaasabiks on kohalikkude elanikkude soe poolehoid ja osavõtt. Õppustel on kaitseliitlased

tublisti edasi jõudnud. Nad hindavad asja tõsiselt ja ilmuvad pea kõik alati korralikult õppustele. Praegu ei ole neil veel üldist õpekava, kuid edaspidi tuleks see kindlale alusele viia.

Suureks tülikas minu tööle on see, et mitmel korral tuleb tühistada vanu, endise kaitseliidu osak. juh. Gulbis'e väljaantud korraldusi, mis kaitseliitlaste arvamisest nende tegevust ainult takistavad. Kõige selgemaks näituseks selleks on enim väljatöötatud kava naisosakondade organiseerimiseks rügementide ja kompanide juures. Misjaoks on praegu, kus kaitseliitlastel enestel veel palju küsimusi teostamata, tarvilik väljatöötada kava naiskaitseliidu organiseerimiseks, kuna nad ilma selletagi kaitseliidu kultuurtegevusest osa võtavad. Naisosakondade organiseerimine tuleks jätta edaspidiseks, kui kaitseliidu tegevus juba paremale järjele on seatud.

Üldiselt väärib kaitseliidu tegevus kiitust. Mõned rügemendid on jõudnud enesele juba sõjariistad ja enamjagu ka vormiriided muretseda. Tööd on veel palju, kuid püüan jõudu mööda mitte ainult eeskirju anda, vaid ka kaitseliitlaste eneste arvamisi ja otsusid teostada.

A. Tr.

KAITSELIIDU ELU.

Kaitseliidu malevate päälkute koosolek Tallinnas.

Kaitseliidu päev.

Kõikide linnade ja maakondade kaitseliidu malevate päälkute ühisel osavõttel peeti teisipäeval 7. aprillil s. a. ohvitseride keskkogu ruumes omavahelist koosolekut. Tähtsamatena punktina seisid päevakorras malevate ja malevkondade koosseisude ning eelarvete, õppuste ja laskeharjutuste ning kaitseliidu päeva korraldamise küsimused.

Juhatas kaitseliidu üle kolonel J. Roska.

Koosolekule oli ilmunud ka endine riigivanem K. Päts, kellele, kui seltskonna esitajale, pealikute poolt avaldati sügavat tänu energilise kaasabi eest kaitseliidu organiseerimisel, paludes seda edaspidigi jätkata.

Vastutänu ütles K. Päts järgmist: „Meie töös pole isiklikku tulu ega tasu. Meie tegutseme teadmises, et riik ainult siis võib püsida, kui teda kaitseb kogu rahvas. Rahaline jõud ei ulata suure alalise sõjaväe pidamiseks. Kuid me oleme otsekui tulepurskava mäe kõrval, nagu näitas sedal. detsember. Selleks peab aga alati valvel olema seltskonna oma kaitse organisatsioon. Iga isamaa lanne peab olema kaitsevalmis, sest ühes kodumaaga kaitseme ka endid. Et ma seni kaitseliidu heaks veel vähe olen teinud, tahan edaspidi suurema jõuga tööle asuda. Tahame luua omalesuguse organisatsiooni, nagu suguvendadel soomlastel, kes võivad uhked olla oma kaitseliidu pääle. Meil pole kaiseliit mitte ainult selleks, et sõdida, vaid et kasvatada sõjalist jõudu. Meie soov on, et kogu rahvas õpiks kaitsema oma isamaad. Varsti saame meie üle igast konarusest ning siis võime meiegi oma

kaitseliidu pääle uhked olla. Täna teid, kaitseliidu esitajad, suure töö eest. Pea saame omale peavarju, kus avaneb soodsam tegevusvõimalus. Kudu olgu meile sümbooliks, et kaitseliit on iseseisev organisatsioon, kellele annab rahvas omad püüded ja ohvrid. Täna teid veel kord ning tahan edaspidigi teile oma jõudu lubada.“

Arutades malevate ja malevkondade koosseisude küsimust, selgus üksmeelselt, et senised koosseisud tegeliku elu nõuetele ei vasta ning tuleks viibimata asuda praeguste koosseisude revideerimisele. Sellekohane otsus esitatakse lähemal ajal kaitseliidu vanematekogule.

Käesoleva tegevusaasta eelarve otsustati esitada koosolekul vastuvõetud kujul samuti vanematekogule. Üldiselt tuleks eelarve, mõningaid erinevusi arvesse võttes, kõikide malevate kohta ühtlane. Nii tehti otsuseks muu hulgas kaitseliidus kindlapalgalistele teenijatele, kui riigiteenistusse kuuluvatele, maksta 13. kuu palk. Kõikidele kaitseliitlastele, kes ametiasjus välja sõidavad, makstakse söidu ja päevaraha.

Malevates on juba korraldatud jaopäälkute kursusi, kõikides malevates laskeharjutused, riviõppused jne. Koosolejad jõudsid otsusele, et edaspidi ei peaks kaitseliitlasi üliülialt koormama riviõppustega, kuna selle asemel tuleb esimeses järjekorras korraldada laskeharjutusi, et kaitseliitlased õpiks korralikult relva käsitama. Läbi võtta tuleks ka vahiteenistus ja tehniline ala selles ulatuses, nagu see kaitseliitlastele tarvilik.

Laialdasema kavatsusena on käesoleva aasta tegevuskavas ettenähtud ülemaaline kaitseliidu päev, milline edaspidi kujuneks korraliseks igaaastaseks kaitseliidu pühaks. Sündsama ajana on selleks soovitatud lähemaid pühapäevi Jaanipäeva ümber, sest siis on maameestel-kaitseliitlastel vaiksem tööaeg külvi ning heinatöö vahel.

Tänavune kaitseliidu päev peetakse Tallinnas ning selle korraldamisele on juba malevais asutud.

Päevakavas on ettenähtud olulisema osana paraadi ja lippude välja andmine malevatele. Viimane sünnib pidulikult ning tseremoniaalselt ja töötab saada pidustuste keskpunktiks. Ühes nendega korraldatakse ka laskevõistlusi, milliste lõpul parematele laskjatele pidulikult välja jagatakse auhinnad ja märgid.

Läbirääkimistel puudutati ka kaitseliidu häälekanaja küsimust, kus leiti, et „Sõduriga“ koos ilmuv „Kaitseleitlane“ senisel kujul vastuvõetav on.

Avaldati arvamist, et Vabariigi Valitsuse poolt 9. veebruaril 1921 a. vastu võetud seadus — laskevägede hoidmise ning kandmise kohta (R. T. 1921 — nr. 13) — tuleks muuta ja vastavate lubade väljaandmine kaitseliidu asutuste päale üle viia.

Lõpuks tehti otsuseks kaitseliidu linti vormi kandmise korral mitte tarvitada. —hr.—

Tartu maleva vabodusriisti vendade malevkond.

Vabodusriisti vendade malevkond tärkas ellu I. detsmbri sündmuste tagajärjel, peajasjalikult mitme Vabodusriisti Vendade Ühenduse liikme — vabodusriisti kavaleri — õhutamisel ja tegutsemisel. Malevkonna juhatus kinnitati maleva pääliku poolt veebruari kuul. Juhatusse kuulub peale muu Riigikohtu abiesimees res.-kolonel P. Kann. Tegevmalevlastel jagunevad nelja väeliiki: jalgväelased, kuulipildurid, kahurväelased ja soomusauto-mehed. „Kalevi“ kaitsekompanisse on koondatud peajasjalikult spordiseltsi „Kalevi“ liikmed. Tegevust on alustanud ka tehniline kompani — kuulipildujate, soomusautode, mootorrataste, kahuring-sanitaarrühmadega.

Malevkonnas on oma alapäälikuile korraldatud erikursused, kus läbiõpetatakse kõik malevkonna väljaõpetamiseks tarvisminevad õpeained. Peale selle on alganud malevkonna arsti-sanitaar-kindralmajor prof. Dr. med. A. Paldrocki juhatusel kursused tervis-

hoiu üle, eriti just esimese arstiabi andmiseks kaitsemalevlastele. 22. veebruaril oli malevkonna vandetöötuse andmine Peetri kirikus, millest malevkond ter- ves koosseisus V. V. Ü. lipuga osavõttis.

Seni on peetud mitmed üldõppused, üks pidu-õhtu „Vanemuises“, teine „Bürgermusses“, ning osavõetud Vabariigi iseseisvuse aastapäeva paraadist. Kevadel on ettenähtud laskeharjutused.

Raskusi sünnitas omal kulul vormi muretsemine, sest igal kaitsemalevlastel ei olnud see kõige parema tahtmise juures võimalik. Kuid siin on riik appi tulnud ja riigiteenijatele-kaitsemalevlastele mundri muretsemiseks laenu kuni 8000 mrk. anda lubanud; sedasama on teinud ka kohalik Eesti Panga osakond oma teenijatele-kaitsemalevlastele.

Õppusi korraldatakse Treffneri gümnaasiumis, tuletõrje seltsis, ametnikkude ühingus, majaomanikkude seltsis, maakonna valitsuses, 2. div. kahurväe ohvitseride kasiinos ja end. Krasnojarsky kasarmu platsil.

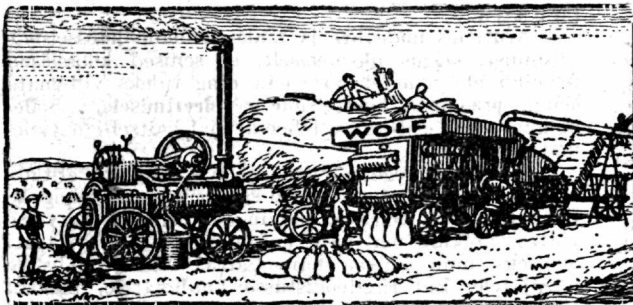
Malevkonna päälikuks on res.-leitnant E. Saar, majanduspäälikuks hra A. Lomp, kompaniide päälikuteks on jälgväe reservi alam-kaptenid Arak, Kuhlberg, F. Köster, lipnik G. Kalkun ja kahurväe res.-leitn. A. Pääsuke. Malevkonna juhatusel liigeteks on peale malevkonna pääliku a.-s. „Teguri“ direktor ins. H. Orav (linna maleva pääliku abi) ja reserv-kolonel P. Kann (Riigikohtu esimehe abi).

Märtsi kuul sai valitud ja kinnitatud ka aukohtu koosseis, millesse kuuluvad kaitsemalevlastel Raudsepp, E. Paris ja K. Pähk.

Malevkonna embleemiks on I liigi Vabodusriisti hõbeääriga keskpäik — kumer must sõõr, mille keskel hõbedane täht „E“ ja käsivars mõõgaga.

Malevkonnale on pühendatud helilooja A. Läte poolt loodud kaitsemaleva mars, mida esimest korda mängiti 22. veebruaril malevkonna vandetöötuse andmise järel paraadil Peetri kiriku ees. E. M.-s.

A.-S. Wolf'i lokomobiilid ja rehepeksumasinaid

on meie maa nõuetele vastavalt ehitatud, sellepärast nõuavad neid meie töösturid ja põllumehed ikka rohkem ja rohkem.

Alaline suur ladu. — Võistlemata odavad hinnad.

Elektri, nafta ja petrooleumi mootorid.

Masinate rihmad, õlid, rasvad jne.

Raua ja puutööstuse masinaid.

Heiligenbeili sahu ja kõiksugu põllutöö masinaid ja riistu suures valikus. Terast, rauda, plekki, pappi, tõrva ja kõiksugu malm-, teras- ja raua kaupsid.

Rootsi koorelahutajad

A.-S. W. SCHNEIDER & Ko.

Tallinnas, Estonia puistest 19.

TELEFONID: Kauplus nr. 4-01.
Kontor nr. 18-42.
Tehnika-osakond nr. 26-34.
Vabrik nr. 4-02

Osakond Tartus,
Raatuse t. 13. Tel. 7-65.

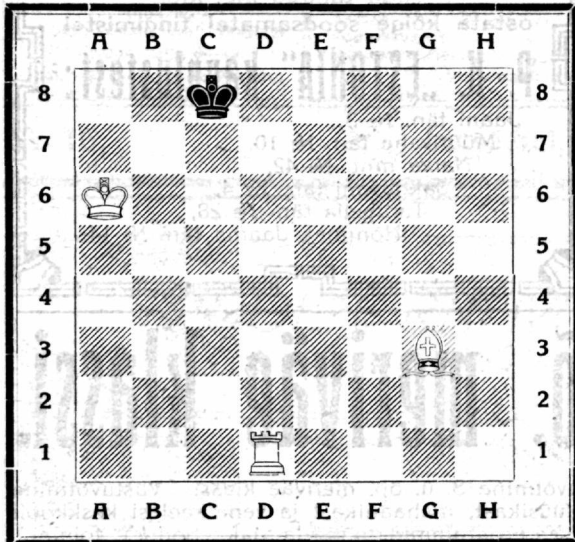
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne № 18.

Kokkuseadnud P. Loquin.

Mustad.

Valged.

Valged: Ka6, Vd1, Og3.

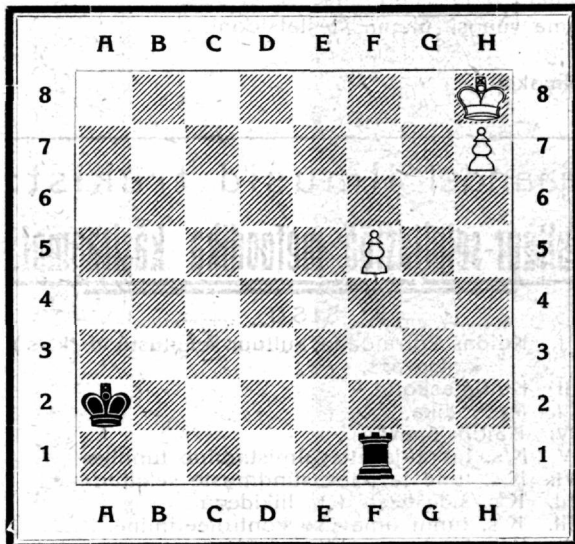
Mustad: Kc8.

Valged algavad ja annavad matt kolme sammuga.

Lõpumäng № 14.

Kokkuseadnud M. Gudebus.

Mustad.

Valged.

Valged: Kh8, Ef5 ja h7.

Mustad: Ka2, V1.

E = ettur = sõdur.

Valged algavad ja võidavad.

Revolvri koboore, nahk getreid, nahast ja riidest summadane, kohv-reid, reisikotte, reisikorve, pleete, seljakotte, reisirihu, aktimappe, rahataskuid, trakse, vihmarvarje, koeraohje, koerapiitsu, koerasuukorve, lastevankreid ja väljavoodeid soovitab

KARL JÜRGENSON, KUNINGA TÄN. № 5, TALLINNAS.

Trükivea õiendus.

Nagu lõpumängus nr. 12 diagrammi all olevatest tüüpidest näha, tuleb f6 ruudule valge vanker juurde lisada.

Bromleys (Inglismaal) algas 15. skp. rahvusvaheline maleturniir, millest ka Latvija malemeistrid Mattisson ja Apscheneek osa võtavad.

A. Burmeisteri ülesande № 15 lahendus.

1. Vh3—a3 b4:a3,

2. b2—b4 annab matt.

1. (Vh3—a3), b4—b3,

2. a2:b3 annab matt.

1. (Vh3—a3), Vc1—b1,

2. Rd2—b3 annab matt.

1. (Vh3—a3), f7:e6 ehk ükskõik,

2. b2—b3 annab matt.

A. Troitsky lõpumängu № 11 lahendus.

1. Ka3—b4, Kh8—g8,

2. Kb4—c5, Kg8—f8,

3. Kc5—d6, Kf8—e8,

4. c4—c5, Ke8—d8,

5. f5—f6, g7:f6.

Valged on suitsus.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Agü №№ 6, 7. Kirjanduse, kunsti ja kultuuri ajakiri.

Eesti skout № 3/4. Eesti skoutide maleva häälekandja.

Eesti Politseileht №№ 14, 15. Administratiiv õigusline aegkiri.

Eesti Majandus №№ 14, 15. Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri.

Eesti Spordileht №№ 14, 15. Eesti spordi keskliidu häälekandja.

Laupäev №№ 14, 15. Nädala pildileht.

Vikerkaar №№ 13, 14, 15. Noorsoo ajakiri.

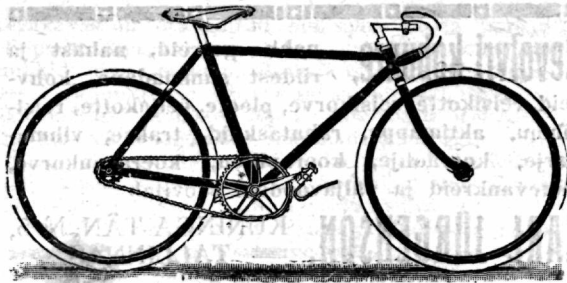
Sana ja Miekka №№ 5, 6. Aikakauslehti puolustuslahdon lujittamiseks.

Tulev Eesti № 3. Eesti karskusliidu häälekandja.

Üliõpilasleht № 4. Eesti üliõpilaskonna häälekandja.

Vastutav toimetaja: E. Limberg.

„Sõdur“ väljaanne.

Inglis jalgrattad

DUX ja ENFIELD

ja igasugused Inglis jalgratta tarbeasjad.

A.-S. KARL SCHOEME, Tallinn, Pikal tän. 18.

Kõik toiduained,

nagu: või, juust, piim, vahu- ja kohvikoor, kanamunad, vorstid, singid, liha, jahud tangud jne. jne.

ostate kõige soodsamatel tingimistel

P. K. „ESTONIA“ kauplustest:

Jaani tän. № 3,
Müürivahe tän. № 10,
Narva mnt. № 42,
Jakobsoni tän. № 4,
Tarabella tän. № 28,
Nõmmel, Jaama tän. № 14.

Vastuvõtmine S. ü. õ. meriväe klassi.

Käesoleva aasta 1. juulil korraldatakse vastuvõtmine S. ü. õp. meriväe klassi. Vastuvõtmine sünnib võistluskatsetega eesti keelest matemaatikast, füüsikast, mehaanikast ja vene keelest keskkooli humanitaarharu lõpuklassi piirides (täielikud, üksikasjalised programmid on saada ajak. „Sõduri“ toimet.). Soovijad sisseastuda peavad vastama järgmistele nõuetele:

- 1) Eesti vabariigi kodanik,
- 2) täielik keskkooli haridus,
- 3) tervislikult kõlblik teenistuseks rivis,
- 4) vanadus 17—25 a.

Soovijatel võistluskatsetest osavõtta tuleb hiljemalt 20. juuniks s. a. esitada S. ü. õ. ülemale palvekiri, juurelisades järgmised dokumendid kas originaalis või ametlikkudes arakirjades:

- 1) hariduse tunnistus,
- 2) kodakondsuse tunnistus,
- 3) vanaduse tunnistus,
- 4) tunnistus selle üle, et kohtu poolt karistamata ning eeluurimise all ei seisa.

Sõjaväelased-sisseastujad on kohustatud esitama väeosa ülema atestatsiooni.

Alaalistel on tarvis vanemate nõusolek.

Palvekirjale tuleb juure lisada 20 mrk. tempelmaksu.

Õpetöö kestab 3 aastat.

Kindralstaabi VI osakonna väljaandel ilmusid trükist:

**Ühendatud väeliikide
juhtimine ja lahing**

1. septembrist 1921.

Tõlkinud Saksa keelest
noorem-leitnant A. Koern.

— Hind 75 marka. —

Kultuur-selgitustöö metoodika käsiraamat.

SISU:

- I. Kuidas korraldada kultuur-selgitustööd (k. s) kaitseväes.
- II. Kuulajaskond.
- III. Metoodika.
- IV. Näitlik õpeviis.
- V. K/s. juhataja ettevalmistamine tunniks.
- VI. K/s. tund ja päevasündmuste selgitamine.
- VII. K/s. side teiste k/s. liikidega.
- VIII. K/s. tunni omavuse kontroleerimine.
- IX. K/s. tund gruppide kaupa.

Mõlemad ülalnimetatud raamatud on tarvilikud käsiraamatud nii kaitseväele kui ka kaitseleidule.

Raamatud on saadaval „Sõduri“ talituses Tallinnas, Pagari tän. № 1.

Riigi trükikoda, Tallinn, Niine tän. 11.